

**Univerzita Pardubice
Fakulta chemicko-technologická**

Využívání environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu

Bc. Petra Šárochová

**Diplomová práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta chemicko-technologická
Katedra ekonomiky a managementu chemického a potravinářského průmyslu
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra ŠAROCHOVÁ**
Studijní program: **M2802 Chemie a technická chemie**
Studijní obor: **Ekonomika a management chemického a potravinářského průmyslu**

Název tématu: **Využívání environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Environmentální komunikace podniku
2. Vztah podniku a zainteresovaných stran
3. Využívání dobrovolných podnikových zpráv a indikátorů udržitelného rozvoje podniku
4. Standardizace environmentálních zpráv
5. Výzkum zaměřený na stávající stav v oblasti obsahu a úrovně environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu
6. Závěry a doporučení

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

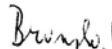
1. Bell, S., Morse, S.: Sustainability Indicators: Measuring the Immeasurable. Earthscan Publications Ltd., 2008, ISBN 978-1844072996.
2. Collert, J.: Environmental Reporting and Recordkeeping: Forms and Checklists for Compliance (Loose Leaf), Government Institutes, 2003, ISBN 978-0865879614.
3. Dennison, S. M.: Environmental Reporting, Recordkeeping, and Inspections: A Compliance Guide for Business and Industry. Wiley, 1995, ISBN 978-0471290742.
4. Ministerstvo životního prostředí: Planeta: Dobrovolné podnikové zprávy o vztahu k životnímu prostředí, o zdraví a bezpečnosti a o udržitelném rozvoji. DOBEL Lanškroun, 2006, 20 s., ISSN 1801-6898.
5. Schaltegger, S., Bennet, M. S., Burritt, R.: Sustainability Accounting and Reporting (Eco-Efficiency in Industry and Science). Springer, 2006, ISBN 978-1402049736.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jan Vávra, Ph.D.**
Katedra ekonomiky a managementu chemického
a potravinářského průmyslu

Datum zadání diplomové práce: **15. února 2008**
Termín odevzdání diplomové práce: **9. května 2008**

prof. Ing. Petr Lošťák, DrSc.
děkan

L.S.

Ing. Lenka Branská, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 12. února 2008

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Janu Vávrovi, Ph.D. za zájem a cenné připomínky, které mi během práce udílel. Poděkování patří také mojí rodině za podporu během studia.

Abstrakt

Diplomová práce mapuje oblast environmentální komunikace na základě rešerše odborné literatury. V práci je popsána především jedna z podob environmentální komunikace, kterou je environmentální reporting. Dále jsou popsány druhy zpráv environmentálního reportingu, jejich příjemci a indikátory environmentálního reportingu.

Navazující praktický výzkum mapuje současný stav environmentálního reportingu v podnicích chemického průmyslu v České republice. Ve výzkumu byly hodnoceny zprávy environmentálního reportingu vybraných podniků a výsledky výzkumu jsou součástí diplomové práce.

Klíčová slova:

udržitelný rozvoj; environmentální komunikace; environmentální reporting; zprávy environmentálního reportingu; indikátory environmentálního reportingu

Usage environmental reports in the enterprises of chemical industry

Abstract

The thesis is mapping the area of environmental communication based on special literature. The environmental reporting, which is one of the forms of the environmental communication, is predominantly described in the thesis. Further, there are also described kinds of reports of environmental reporting, their recipients and indicators of the environmental reporting.

The following practical research is mapping the current status of the environmental reporting in the enterprises of chemical industry in the Czech Republic. The reports of the environmental reporting of the selected enterprises were evaluated and the research results are also the part of the thesis.

Keywords:

sustainable development; environmental communication; environmental reporting; reports of the environmental reporting; indicators of the environmental reporting

Obsah

ÚVOD	9
1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ	11
2 ENVIRONMENTÁLNÍ KOMUNIKACE	14
2.1 Formy environmentální komunikace.....	14
2.2 Obsah a požadavky na environmentální komunikaci	15
3 ENVIRONMENTÁLNÍ REPORTING	18
3.1 Účel environmentálního reportingu.....	18
3.2 Příjemci environmentálních zpráv	21
3.3 Typy zpráv environmentálního reportingu	26
3.3.1 Environmentální zpráva (Zpráva o stavu životního prostředí, Environmental Report).....	27
3.3.2 Zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí (Health, Safety and Environmental Report, HSE Report).....	30
3.3.3 Zpráva o udržitelném rozvoji organizace (Sustainable Development Report, SD Report).....	32
3.3.4 Zpráva o odpovědném podnikání (Corporate Social Responsibility, CSR).....	34
3.4 Indikátory environmentálního reportingu.....	36
3.4.1 Definice a charakteristika indikátorů environmentálního reportingu.....	37
3.4.2 Požadavky na indikátory environmentálního reportingu	39
3.4.3 Dělení indikátorů environmentálního reportingu	42
3.4.3.1 Typy indikátorů environmentálního reportingu	42
3.4.3.2 Skupiny indikátorů environmentálního reportingu.....	46
4 PRAKTICKÝ VÝZKUM A JEHO SPECIFIKACE	49
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	57
5.1 Popis základního souboru a zkoumaného souboru.....	57
5.2 Velikost podniků	57
5.3 Výsledky hodnocení zpráv environmentálního reportingu	59
5.3.1 Druh zprávy	59
5.3.2 Forma publikace zpráv	61
5.3.3 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle typu informací.....	61
5.3.4 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle účelového využití (skupiny indikátorů)	63
5.3.5 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle GRI.....	65
5.3.6 Poměr informací obsažených ve zprávách	66
5.3.7 Ověření zpráv environmentálního reportingu.....	67
5.3.8 Informace poskytnuté ve zprávě.....	68
5.3.9 Informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech obsažené ve zprávě	69

5.3.10 Popsání vztahu podniků k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu	72
5.3.11 Úroveň informací poskytnutá ve zprávách environmentálního reportingu	72
ZÁVĚR	75
Přehled zkratk.....	82
Literatura	84
Seznam tabulek.....	89
Seznam obrázků.....	90
Seznam příloh	91

ÚVOD

V současné době trendy rozvoje lidské společnosti ukazují v globálním měřítku na neudržitelnost dosavadních přístupů k lidským činnostem – nadměrné čerpání přírodních zdrojů, nadměrná produkce odpadů a znečišťování všeho druhu v omezeném prostředí planety Země. Je nemožné žít za hranicemi vlastních možností a existovat po vyčerpání zdrojů, proto je důležité zabývat se kvalitou našeho života a ochranou životního prostředí.

Ochrana životního prostředí se stává ve vyspělých společnostech jednou ze základních priorit a potřeb. Pozornost se obrací na skutečné i potenciální znečišťovatele, tj. i na podnikatelské subjekty (např. podniky chemického průmyslu). Pro udržování a zlepšování kvality prostředí a zdraví občanů jsou podniky nuceny státními orgány, veřejností, ekologickými organizacemi aj. realizovat různá environmentální přezkoumání kvality výrobků, vlivů na životní prostředí apod. Podniky profilující svůj pozitivní postoj k životnímu prostředí mohou tuto skutečnost využít jako konkurenční výhodu oproti podnikům, které jsou vůči životnímu prostředí lhostejné.

Cestou jak zabránit ekologicky trvale neúnosné situaci naší země je změna společenského, hospodářského a civilizačního rozvoje na environmentálně udržitelný. Cílem není ochrana přírody, životního prostředí či přírodních zdrojů sama o sobě, ale celkový společenský a civilizační rozvoj ve všech důležitých směrech, především v oblasti ekonomické a sociální, který musí být zároveň environmentálně udržitelný [37].

Jedná se tedy o takový rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života, mezi ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím.

Investoři, úřady, aktivisté nevládních environmentálních sdružení, místní komunity aj. projevují rostoucí zájem o dopady činností, výrobků a služeb podniku na jejich zdraví a životní prostředí. Z tohoto důvodu si management podniků uvědomuje nezbytnost otevřeně a pravdivě informovat okolí o vlivu činnosti podniku na životní prostředí.

Jednou z možností jak lze zainteresované strany informovat o vlivu činností podniku v ochraně životního prostředí je environmentální reporting. Jedná se o jednu z forem environmentální komunikace, která je realizována vydáváním periodických environmentálních zpráv v písemné podobě.

Environmentální reporting představuje poskytování informací o vlivu činnosti podniku na životní prostředí zainteresovaným stranám. V současné době jde převážně o

dobrovolnou aktivitu, ačkoliv již v několika zemích je částečně legislativně upravena a od vybraných organizací vyžadována. Dobrovolný environmentální reporting umožňuje budování a rozvíjení dobrých vztahů mezi podniky a zainteresovanými stranami, což představuje zlepšování konkurenceschopnosti a tím také plnění základního cíle podnikání tj. dosahování přiměřeného zisku, růstu podniku, avšak při zohlednění a plnění požadavků udržitelného rozvoje [43].

V současné době ne všechny podniky poskytují informace o vlivu své činnosti na životní prostředí ve formě zpráv environmentálního reportingu. V naší legislativě je tato forma komunikace zatím dobrovolná, ale celosvětovým trendem je její standardizace, například iniciativa Global Reporting Initiative (GRI) se snaží představit standardy environmentálních zpráv.

Hlavním cílem diplomové práce bylo **zmapovat rozsah využívání environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu v České republice**. Pro naplnění hlavního cíle byly vymezeny tyto dílčí cíle:

- Na základě rešerše odborné literatury zmapovat oblast environmentální komunikace, především jednu z jejích podob, kterou je environmentální reporting. V práci jsou popsány druhy zpráv environmentálního reportingu, jejich příjemci a indikátory environmentálního reportingu.
- Na základě výzkumu a studia zveřejněných zpráv environmentálního reportingu zjistit současnou úroveň těchto zpráv. Zkoumána bude jejich struktura, forma, obsah, dostupnost, srozumitelnost, úroveň detailu poskytovaných informací, míra využívání indikátorů, druhy poskytovaných informací aj.

V první části diplomové práce je popsána oblast zpráv environmentálního reportingu a druhá část práce byla věnována výzkumu, jehož cílem bylo zmapování současného stavu zpráv environmentálního reportingu podniků chemického průmyslu v České republice. Jednotlivé zprávy environmentálního reportingu byly hodnoceny na základě stanovených aspektů a výsledky výzkumu jsou shrnuty v praktické části diplomové práce.

Diplomová práce je potenciálním podnětem pro manažery chemického průmyslu, kteří by se měli těmito problémy zabývat. Zároveň doplňuje teorii a praxi environmentální komunikace s přihlédnutím ke specifickým chemického průmyslu v České republice.

1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

V současné době patří problematika životního prostředí a udržitelného rozvoje ke společensky závažným jevům, o kterých se v souvislosti s prognózou perspektiv lidstva často hovoří.

Životní prostředí lze definovat jako vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jedná se o soubor přírodních, umělých a sociálních složek světa, které mohou být v bezprostředním styku s člověkem [13]. Velký vliv na životní prostředí má průmysl a zejména chemický průmysl je často spojován s problematikou životního prostředí a proto jsou přijímána opatření ke snižování vlivu výroben chemického průmyslu na životní prostředí.

Ochrana životního prostředí se soustředí především na ochranu zdrojů biosféry ve vztahu k činnosti člověka, a to jak z hlediska ekologických systémů, tak i z hlediska racionálního využívání a regenerace přírodního bohatství [1]. V současnosti totiž již lidstvo překračuje limity nosné kapacity planety a současný sociálně-ekonomický systém se stává neudržitelným.

V souvislosti s bojem o ochranu životního prostředí, který má své kořeny již v daleké minulosti, byla valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1983 pověřena Světová komise pro životní prostředí a rozvoj úkolem analyzovat vztah mezi hospodářským rozvojem a životním prostředím. Tato komise pod vedením komisařky Gro Harlem Brundtlandové vydala v roce 1987 zprávu „Naše společná budoucnost“, kde bylo navrženo řešení problému životního prostředí novým typem rozvoje, který byl nazván *rozvojem trvale udržitelným* (Sustainable Development) [13].

Teorie trvale udržitelného rozvoje byla později neustále upřesňována, byla hledána cesta k jejímu naplnění, ale také cesty k jejímu vyhodnocení či kontrole. Původní pojem „trvale udržitelný rozvoj“ byl nahrazen výstižnějším pojmem „*udržitelný rozvoj*“ [13].

Udržitelný rozvoj bývá nejčastěji definován větou, která byla formulována právě ve zprávě „Naše společná budoucnost“ komisařkou Gro Harlem Brundtlandovou: **„Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“** Tato definice obsahuje především základní princip udržitelnosti, jakýsi etický leitmotiv, totiž princip odpovědnosti vůči budoucím generacím [28, 26, 34].

Další definicí vyjadřující udržitelný rozvoj je například následující: V zákoně č. 17/1992 o životním prostředí se říká, že **udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů** [24].

Obsah udržitelného rozvoje byl dále rozvíjen jednotlivými státy i v mezinárodním měřítku. Při mezinárodním setkání (Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002) byla všeobecně přijata odlišně formulovaná definice udržitelného rozvoje: „**Udržitelný rozvoj je rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními pilíři: sociálním, ekonomickým a environmentálním**“. Podstatou udržitelnosti je tedy naplnění tří základních cílů [17]:

- sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech,
- účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a
- udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.

Z těchto základních pilířů je tedy zřejmé, že potřeba udržitelného rozvoje není vyvolána pouze environmentálními limity, ale také limity ekonomickými a sociálními vyplývajícími ze zvyšujících se konkurenčních tlaků globální ekonomiky.

V současné době je stále hlavním cílem podniku trvalé zvyšování přiměřeného zisku a růstu podniku. Ekonomickým růstem je dosud indukován i nárůst spotřeby téměř všech neobnovitelných i obnovitelných zdrojů, což však vede k nepředvídatelným následkům pro další generace, např. spotřeba energie, jejíž výroba je zajišťována z velké části spalováním fosilních paliv, s sebou nese produkci skleníkových plynů [15]. Proto, jak již vyplynulo z uvedených definic udržitelného rozvoje, je důležité myslet i na budoucí generace, a to s respektováním environmentálních limitů a kladným vztahem k životnímu prostředí, neboť podniky, které ztratí svou image v záporném vztahu k životnímu prostředí, budou postupně na trhu vyřazovány z konkurenčního boje.

Je všeobecně přijímaným názorem, že péče o životní prostředí a snaha o udržitelný rozvoj je často uskutečňována na úkor ekonomické situace podniků. Jednou z cest jak přenést pozitivní výsledky při ochraně životního prostředí a udržitelném rozvoji i do ekonomických přínosů je demonstrace pozitivního přístupu k životnímu prostředí a udržitelnému rozvoji a tím podnícení zájmu u zákazníků a dalších obchodních partnerů

formou environmentální komunikace - udržováním kontaktů s veřejností prostřednictvím uveřejňování zpráv a informací.

2 ENVIRONMENTÁLNÍ KOMUNIKACE

Komunikace o životním prostředí je důležitou součástí environmentálního managementu. Rozumí se tím informování zainteresovaných stran¹⁾ o environmentálních aspektech organizace a o výsledcích environmentálního managementu. Pod organizací se míní nejen výrobní podniky a podniky poskytující služby, nýbrž také úřady, instituce, finanční ústavy, obce, zájmová sdružení aj. [18].

Investoři, úřady, aktivisté nevládních environmentálních sdružení, místní komunity aj. projevují rostoucí zájem o dopady činností, výrobků a služeb podniku na jejich zdraví a životní prostředí. Z tohoto důvodu si management podniků uvědomuje nezbytnost otevřeně a pravdivě informovat okolí o vlivu činnosti podniku na životní prostředí, neboť pozitivní výsledky v ochraně životního prostředí lze environmentální komunikací přenést i do ekonomických přínosů.

2.1 Formy environmentální komunikace

Environmentální komunikaci můžeme rozlišovat na externí, což je komunikace organizace se zákazníky, dodavateli, zákonodárci, bankami atd. a environmentální komunikaci interní, v rámci které organizace komunikuje se zaměstnanci či vlastníky.

Pod pojmem environmentální komunikace se zároveň rozumí všechny procesy zahrnující aktivity, které organizace přijímá, aby si opatřila a získala informace potřebné k dialogu s interními a externími zainteresovanými stranami o environmentálních výsledcích organizace [35].

Úspěšně zvládnutá environmentální komunikace může umožnit lépe vnímat environmentální očekávání zainteresovaných stran a tudíž se podílet na tvorbě image organizace [35].

Pro zajištění účinného zavedení systémů environmentálního managementu je dle normy ISO 14001, která specifikuje požadavky na systém environmentálního managementu, důležitá především interní komunikace [7]. V posledních několika letech se

---

¹⁾ Zainteresované strany - lidé nebo organizace se zájmem o vlivy činností, výrobků a služeb organizace na životní prostředí. Mohou sem patřit pracovníci státní regulace a inspekce, konkurence a odborová sdružení, investoři (včetně bank a akcionářů), zaměstnanci, místní komunita, zákazníci a spotřebitelé, nevládní organizace, environmentální skupiny a široká veřejnost (blíže vysvětleno v kapitole 3.2).

však předmětem zájmu stává především environmentální komunikace s externími zainteresovanými stranami. V souvislosti s rostoucím zájmem o životní prostředí, zejména ze strany veřejnosti, úřadů, politiků, ale také různých aktivistů a jejich organizací, sílí tlak na organizace, aby zajistily účinnou externí environmentální komunikaci [14].

Dle návrhu chystaného standardu ISO 14063 o environmentální komunikaci jsou rozeznávány čtyři úrovně komunikace [18]:

- Ad hoc komunikace – neplánovaná komunikace organizace s partnery a veřejností v okamžiku potřeby, např. vysvětlení havarijního úniku exhalací do obce.
- Jednosměrná komunikace – opakované vydávání informací organizací, kdy záměrem není vyvolat s partnery a s veřejností diskusi, přesto je s takovou zpětnou vazbou nutno počítat, např. vydávání písemných environmentálních zpráv tiskem nebo na internetové stránce a toto vydávání zpráv je obvykle označováno jako environmentální reporting.
- Obousměrná komunikace – organizuje se s cílem výměny informací a názorů mezi organizací a jejími partnery a veřejností, např. periodické setkávání organizace se starosty nebo občany okolních obcí.
- Participativní rozhodování – povyšuje obousměrnou komunikaci o účast partnerů a veřejnosti na rozhodování organizace, nebo také ovlivňuje postoje partnerů, např. investor vodních děl na Labi svolal řadu setkání s občany a se starosty k posouzení svých záměrů.

2.2 Obsah a požadavky na environmentální komunikaci

Komunikace organizace o životním prostředí s vnějšími subjekty i s vlastními zaměstnanci by měla splňovat následující požadavky [38]:

- vyhovět právu veřejnosti býti informován,
- pěstovat vzájemné porozumění a důvěru mezi organizací a veřejností, zlepšit obeznámenost veřejnosti s plány a cíli organizace a napomáhat jejich akceptování a
- totéž platí pro vlastní zaměstnance, navíc z nich vytvářet informované „podnikové vyslance“ v obci a v širší veřejnosti,
- měla by být obousměrná a systematická.

V normě ISO 14001 se uvádí, že ve vztahu ke svým environmentálním aspektům a k systému environmentálního managementu organizace musí vytvořit, zavést a udržovat postupy pro interní komunikaci mezi různými úrovněmi a funkcemi organizace. Dále musí organizace vytvořit, zavést a udržovat postupy pro přijímání, dokumentování a odezvu na zásadní podněty od externích zainteresovaných stran [7].

Organizace se musí rozhodnout, zda a v jakém rozsahu bude externě komunikovat o svých významných environmentálních aspektech a rozhodnutí v této věci musí zaznamenat. Jestliže se rozhodne komunikovat, musí vytvořit a zavést metody pro tuto externí komunikaci [7].

Dle Vebera [41] při praktickém plnění požadavků normy ISO 14 001 (např. výše zmiňovaná nutnost rozhodnutí o externí komunikaci a požadavek na vytvoření, zavedení a udržování postupů k identifikaci environmentálních aspektů aj.) je důležité vytvořit směrnici pro environmentální komunikování. Ta bude upravovat postupy interní komunikace, které mohou spočívat:

- v doplnění pracovních porad o environmentální problematiku,
- využití intranetové sítě k interní environmentální komunikaci,
- zveřejňování vybraných momentů, týkajících se environmentálního profilu organizace v podnikovém časopisu, na nástěnkách atd.

Předmětem směrnice o komunikování jsou též postupy pro externí komunikaci, kdy z dosavadních zkušeností vyplývá, že je vhodné tuto agendu centralizovat a určit osobu/y, které dále uvedené činnosti budou mít na starosti:

- komunikaci s příslušnými orgány státní správy, které mají na starosti problematiku ochrany životního prostředí (odborníky životního prostředí, Česká inspekce životního prostředí),
- komunikaci se zástupci sdělovacích prostředků,
- komunikaci se zástupci zainteresovaných stran, těmi mohou být individuální stěžovatelé nebo představitelé ekologických hnutí.

Organizace musí zvážit postupy externí komunikace, které se týkají významných environmentálních aspektů a zaznamenávat příslušná rozhodnutí. Organizace je založená na kolektivní činnosti lidí a k dosažení koordinovaných výsledků je potřebná dobře fungující komunikace. Oboustranná komunikace je nezbytná především, aby management

mohl předběžně informovat zaměstnance, zákazníky a veřejnost o jednotlivých záměrech environmentální politiky a zaměstnanci, zákazníci resp. veřejnost mohli reagovat svými názory na záměry a činnost managementu organizace [26].

Jedna z nejběžnějších forem komunikace je komunikace jednosměrná (nebo-li environmentální reporting), tato komunikace organizace s partnery a s veřejností je realizována formou periodických environmentálních zpráv vydávaných v písemné podobě.

V polovině roku 2005 byl Českým ekologickým manažerským centrem a Českou informační agenturou životního prostředí ve spolupráci s Univerzitou Pardubice realizován výzkum zaměřený na význam EMS (systém ekologicky orientovaného podnikového řízení) pro prosazování koncepce udržitelného rozvoje do podnikové praxe. Součástí tohoto výzkumu byla i problematika environmentální komunikace s externími zainteresovanými stranami. Pro zjištění primárních informací bylo použito písemné dotazování a oslovenými podniky byly především podniky, které měly v době výzkumu implementován EMS. Z celkového počtu 1265 oslovených organizací vrátilo vyplněný dotazník 224 podniků a z toho 222 má implementovaný EMS. Do zkoumaného vzorku byly zařazeny pouze podniky, které mají zaveden EMS (celkem bylo tedy do hodnocení zařazeno 222 organizací). Ve zkoumaném vzorku jsou zastoupeny především velké a střední podniky s obratem vyšším než 100 mil. Kč ročně. Nejvyšší zastoupení mají podniky zpracovatelského průmyslu (52 % podniků) a z odvětví stavebnictví (25 % podniků). Respondenty byli jak zástupci vrcholového managementu (55 % respondentů), tak i zástupci středního managementu (34 % respondentů) [14].

Dle výše uvedeného výzkumu **využívá v České republice tuto formu komunikace (environmentální reporting) 53 % z oslovených organizací** a je tak nejčastější formou komunikace [14]. Také proto je tato forma komunikace blíže představena v následující kapitole.

3 ENVIRONMENTÁLNÍ REPORTING

V současné době již organizace musí vést na základě právních předpisů v oblasti životního prostředí předepsanou evidenci o svém znečišťování ovzduší, odpadovém a vodním hospodářství, nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky atd. [20]. Mnoho organizací začalo na základě údajů z této evidence publikovat první zprávy, které se zabývaly dopady jejich činnosti na životní prostředí - tzv. environmentální zprávy (tedy zprávy o vlivu organizace na životní prostředí). Pro tuto činnost se ustálil název environmentální reporting [14].

3.1 Účel environmentálního reportingu

Environmentální reporting je výraz obecně používaný pro poskytnutí údajů o ochraně životního prostředí nějakou organizací. Údaje, které mohou, ale nemusí být ověřené (auditované)²⁾ se týkají environmentálních rizik, environmentálních dopadů, politik, strategií, cílů, nákladů, závazků či environmentálního profilu. Jedná se o poskytnutí údajů těm, kteří o takové informace stojí, protože jim umožní či obohatí vztahy s vykazující organizací [39].

Environmentální reporting zahrnuje v nejširším pojetí celý následující proces: sběr, zpracování, analýzu, vyhodnocení, popř. ověření a nakonec sdělení vybraných důležitých, užitečných a požadovaných informací o dopadech činností, výrobků a služeb organizace na životní prostředí zainteresovaným stranám [43].

Účelem environmentálního reportingu je tedy poskytnout veřejnosti a dalším zainteresovaným stranám informace o vlivu činnosti organizace na životní prostředí a o snahách organizace tento vliv cíleně řídit, snižovat a zlepšovat.

Za všeobecný cíl environmentálního reportingu je považována prezentace vztahu organizace k životnímu prostředí všem zainteresovaným stranám. Mezi dalšími cíli jsou nejčastěji následující [3]:

- Informování o plnění zákonných či jiných předpisů týkajících se ochrany životního prostředí.

---

²⁾ Ověření nezávislou organizací je schválení environmentálních informací environmentálním ověřovatelem. Ověřování a schvalování smí provádět pouze ten environmentální ověřovatel, který je pro tuto činnost akreditován Českým institutem pro akreditaci, o.p.s. (ČIA), nebo který je u ČIA přihlášen k dohledu.

- Demonstrace environmentální zodpovědnosti.
- Tvorba a udržování vzájemně prospěšných vztahů mezi organizací a zainteresovanými stranami.
- Odlišení organizace od svých konkurentů a získání podpory aktivit organizace od zainteresovaných stran.

Volejníková [43] vidí jako cíl environmentálního reportingu podpoření či obohacení vzájemných pozitivních vztahů mezi organizací a zainteresovanými stranami. Na základě **vyhodnocení zpětné vazby** získané od zainteresovaných stran, může management organizace přijmout opatření vedoucí ke splnění hlavního environmentálního cíle organizace tj. svými aktivitami napomáhat procesu udržitelného rozvoje přispívajícího ke zlepšování stavu životního prostředí.

Pro vydávání zpráv environmentálního reportingu existuje řada důvodů, které mohou být následující [34]:

- Obecné důvody - životní prostředí se dnes těší velkému zájmu, proto organizace začaly poskytovat zprávy o péči o životní prostředí. Periodická zpráva je základním způsobem informování partnerů a veřejnosti.
- Pohled jiných organizací a veřejnosti („image“ organizace) - zpráva napomůže zainteresovaným osobám porozumět environmentální problematice organizace a poskytne jim realistickou představu o skutečných rizicích, kterými může být organizace ohrožena. Je to obrana proti obavám vyvolaných neznalostí. Výsledky environmentálního managementu posilují důvěru v zodpovědné podnikání organizace a k důvěryhodnosti přispívá i realistické vysvětlení případných nesnází, které okolí organizace zakusilo (úniky emisí aj.).
- Zájmy vlastní organizace a vlastníků - hodnota organizace je mimo jiné ovlivněna environmentálním profilem, který je proto vhodné publikovat, nejlépe s ověřením od renomovaného ověřovatele. Vydávání podnikové zprávy o životním prostředí posiluje i uvnitř organizace povědomí o závažnosti této problematiky.
- Zapojení ekologické tematiky do celopodnikového systému řízení (environmentální management organizace). Pro vydávání zpráv o životním prostředí však není nutné mít zaveden environmentální management. Používané standardní systémy

environmentálního managementu však komunikaci vyžadují (ne však nutně ve formě zpráv):

- Systém environmentálního managementu (EMS) podle standardů řady ISO 14000 vyžaduje komunikování jak uvnitř vlastní organizace, tak navenek hned v základním standardu ISO 14001.
- Systém environmentálního managementu a auditu (EMAS) podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES 761/2001 vyžaduje informování veřejnosti formou environmentálního prohlášení.
- Souvislost s povinností informovat – organizace má povinnost podávat výkazy, jejichž obsah se minimálně z části s obsahem dobrovolných zpráv o životním prostředí překrývá a je účelné tvorbu těchto dokumentů propojit.
  - Podle zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví, jak vyplývá z pozdějších změn v § 21 „Výroční zpráva“ se v odstavci (2) účetním jednotkám ukládá, že „...výroční zpráva musí kromě jiného dále obsahovat nejméně finanční a nefinanční informace o aktivitách v oblasti ochrany životního prostředí a pracovněprávních vztazích“.
  - V rámci programu šetření Českého statistického úřadu vyplňují zpravodajské jednotky při výběrovém šetření výkaz ŽP 1-01 „Roční výdaje na ochranu životního prostředí“. Jde o údaje z environmentálního účetnictví organizace, dobře použitelné v environmentální zprávě.
  - Popřípadě další povinné formy komunikace např. v závislosti na oboru podnikání (chemický průmysl).

Velmi pozitivní význam environmentálního reportingu je spatřován v tom, že pomáhá vytvořit a udržovat vzájemně prospěšný vztah mezi organizací a zainteresovanými stranami. Otevřené a pravdivé poskytování informací o aktivitách organizace v oblasti ochrany životního prostředí může přinést [43]:

- pokles zásahů zákonodárců a regulátorů do fungování organizace,
- možnost využití pozitivního „zeleného“ image při přesvědčování věřitelů a investorů o zájmech organizace o životní prostředí,
- příležitost pro dialog s místními komunitami,

- podporu kvalitních vztahů se zainteresovanými stranami,
- možné výhody v distribučním řetězci (včetně možnosti snadnějšího přístupu ke státním zakázkám), popř.
- růst motivace zaměstnanců.

Vytvoření zpětné vazby je pro organizaci velmi důležité, ačkoliv se primárně neočekává. Uživatelům environmentálního reportingu umožňuje sdělit organizaci jejich potřeby a požadavky na environmentální informace. Organizace se z vyhodnocení zpětné vazby může dozvědět, co musí lépe ozřejmit, aby zainteresované strany chápaly reálný stav.

Environmentální reporting je tedy dobrou cestou k ujištění zainteresovaných stran o tom, že organizace provádí identifikaci klíčových oblastí podnikání vedoucích ke zlepšování jeho environmentálního profilu a výkonu [3].

Environmentální reporting by měl dle Vaněčka [39] probíhat v následujících krocích:

- 1. Identifikace cílových skupin a jednotlivých zájemců.**
- 2. Rozhodnutí o obsahu sdělení a zda má být ověřeno nezávislou třetí stranou, což zvýší jeho věrohodnost.**
- 3. Rozhodnutí jakým způsobem bude sdělení zveřejněno.**
- 4. Zpětná vazba: Šetření odezvy sdělení, např. dotazníkovou akcí – ověří úspěšnost sdělení alepší úspěšnost chystaného dalšího sdělení.**

Organizace **při výběru vhodného typu zprávy environmentálního reportingu nemá snadný úkol, neboť je třeba zamyslet se nad tím, které zainteresované strany chce organizace informovat a jaké informace mohou být požadovány.** Tato identifikace cílových skupin a jednotlivých zájemců o environmentální informace je prvním krokem environmentálního reportingu, jak je uvedeno výše. Možnými zainteresovanými stranami a jejich informačními požadavky se bude zabývat následující kapitola.

3.2 Příjemci environmentálních zpráv

Environmentální reporting (ve formě environmentální zprávy) je informační nástroj, kterým organizace dobrovolně informuje zainteresované strany o své

environmentální činnosti - vlivy jakými působí na životní prostředí. Při výběru vhodné environmentální zprávy je důležité si mimo jiné uvědomit, jaké informace bude organizace ve své zprávě uvádět. Proto je třeba se zaměřit při výběru zprávy na to, komu je vlastně zpráva určena a identifikovat příjemce zprávy (zajímavé strany).

Při rozhodování o tom, komu bude zpráva určena je možné vybírat z následujících cílových skupin dle tab. 1 [34].

Tab. 1 Cílové skupiny zainteresovaných osob pro příjem environmentální zprávy

Osoby těsně spjaté s organizací	
<ul style="list-style-type: none"> • Zaměstnanci • Vlastníci (akcionáři, společníci, družstevníci, ...) 	
Externí subjekty	
<ul style="list-style-type: none"> • Odběratelé a distributoři • Spotřebitelé • Dodavatelé • Banky a finanční instituce • Pojišťovny • Konkurence • Investoři • Ratingové agentury 	<ul style="list-style-type: none"> • Občané v sousedství organizace a v místě • Širší veřejnost • Představitelé státní zprávy a samosprávy, úřady • Politici a veřejní činitelé • Sdělovací prostředky • Odborníci na environmentální problematiku • Nevládní organizace • Školy, akademická a výzkumná pracoviště

Z tabulky je zřejmé, že **každá cílová skupina může vyžadovat jiný druh informací**. Jestliže organizace nabízí pouze jeden typ zprávy, který obsahuje všechny publikované informace, čtenáři se mohou v jeho textu „snadno ztratit“ a zpráva může pozbýt své užitečnosti [20].

Prizpůsobení obsahu zpráv znamená, že organizace je schopna poskytnout různé zprávy dle zájmu a požadavků různých cílových skupin. Zprávy lze přizpůsobovat jak co do jejich obsahu, tak co do formy. Příjemce (cílové skupiny) zpráv můžeme rozdělit do čtyř hlavních skupin [20]:

- Finanční komunita – investoři, banky, pojišťovny, finanční analytici.

- Podniková komunita – zaměstnanci, manažeři, zákazníci, dodavatelé.
- Normativní skupiny – veřejná správa, místní a ústřední úřady, standardizační a certifikační organizace.
- Ostatní skupiny – sousedé, nevládní organizace, media.

V rozdělení příjemců zpráv se autoři téměř shodují, ale dle mého názoru je rozdělení autorů [34] na osoby těsně spjaté s organizací a na externí subjekty výhodnější z hlediska rozmanitosti příjemců. Avšak pro organizace bude veliká rozmanitost spíše problémem z důvodu objemu a odbornosti zprávy.

Z již zmiňovaného výzkumu provedeného Českým ekologickým manažerským centrem a Českou informační agenturou životního prostředí v roce 2005 bylo zjištěno, že za nejdůležitější zainteresovanou stranu považují respondenti obchodní partnery (83 % respondentů). Další v pořadí významnosti jsou názory a potřeby státní správy (76 % respondentů) a veřejnosti (60 % respondentů). Mezi zainteresované strany, jejichž názory jsou brány významněji v úvahu, patří i ekologické organizace a hnutí za ochranu životního prostředí (16 % respondentů) [14].

Po stanovení okruhu příjemců zpráv se organizace pokusí odhadnout okruh zájmů příjemců zpráv a stanovit, zda sama chce příjemcům předat důležitou informaci. Pokud má organizace zaveden systém environmentálního managementu, využije k tomu registr environmentálních aspektů a registr environmentálních dopadů. Při sestavování soupisu témat využije poznatky pracovníků, kteří jsou v kontaktu se zájmovými skupinami (marketing, nákup, odbyt, ...). Zájmy bezprostředního okolí a veřejnosti pomohou identifikovat vlastní zaměstnanci, kteří v tom prostředí žijí. Organizace může také využít členství zaměstnanců v zastupitelských orgánech, zájmových organizací apod. [18].

Výzkumem provedeným v roce 2005 bylo zjištěno, že některé organizace samy aktivně zjišťují zájmy zainteresovaných stran v oblasti environmentálních informací. Celkem 39 % respondentů organizuje setkávání s občany či představiteli obce, popř. realizuje průzkumy mínění občanů. 71 % z nich tato setkání, popř. průzkumy, realizuje opakovaně a 29 % respondentů provedlo tento způsob zjišťování informačních potřeb jednou za poslední 3 roky. Monitorování informačních potřeb zainteresovaných stran provádějí především velké organizace [14].

Doporučení komise ze dne 7. září 2001 o zásadách pro provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému

řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS) uvádí některé možné zájmy zainteresovaných stran [5].

Zainteresované strany a jejich možné potřeby informací [5]:

- Místní společenství - lze očekávat, že budou požadovány tyto informace: Environmentální a zdravotní aspekty vyráběných látek a emisí, vnější rizika a jak jim organizace předchází, informace o povaze a počtu stížností a o způsobu jejich vyřizování, informace o neplnění emisních limitů a opatřeních, která byla přijata, aby k neplnění nedocházelo v budoucnu.
- Zákazníci. Vztahy mezi organizací a jejími dodavateli a zákazníky jsou často dlouhotrvající. Zákazníci jsou zvláště vlivnou cílovou skupinou. Mohou mít na své dodavatele environmentální požadavky (vyjádřené v zásadách pro nákup) týkající se výrobků, postupů, služeb nebo řízení. Informace, které zákazníci zajímají a požadavky zákazníků na zlepšení chování k životnímu prostředí, se nejlépe zjistí při úzké spolupráci se zákazníky.
- Zaměstnanci. Mnoho organizací považuje své zaměstnance za důležitou skupinu příjemců svého prohlášení o stavu životního prostředí. Tam, kde je to vhodné, může organizace prohlášení o stavu životního prostředí předložit k diskusi v rámci pracovního fóra. Lze očekávat, že budou požadovány tyto informace: Vztah mezi environmentální situací a pracovními podmínkami včetně nehod a jejich zvládnutí, plány a možnosti vnitřního vzdělávání v oblasti životního prostředí, zavádění systémů řízení podniků z hlediska ochrany životního prostředí.
- Finanční instituce/investoři. Čím dál tím víc investorů, bank a pojišťoven má zájem o environmentální strategie organizací a o jejich chování k životnímu prostředí. Lze očekávat tyto specifické zájmy: Environmentální strategie organizací a jejich chování k životnímu prostředí na úrovni korporace, vztah mezi environmentálními a finančními informacemi, jak organizace plní stávající normy a jaká je kvalita jejich systému řízení z hlediska ochrany životního prostředí, znečištění půdy a přítomnosti vysoce rizikových látek, jako například azbestu v budovách, možná environmentální rizika spojená s (novými) výrobními postupy, výrobky a službami.
- Ostatní strany (environmentální nevládní organizace aj.). Tyto strany se často zajímají o politiku životního prostředí, chování organizací spojené s postupy, výrobky a službami, o aktuální otázky politické povahy nebo diskutované v médiích, například

snahy o recyklaci výrobků použitých v elektronickém průmyslu, vyloučení toxických látek oblasti barev a lepidel, původ dřeva používaného v dřevařském a nábytkářském průmyslu atd. Organizace by si měla uvědomit, že je rozumné vysvětlit svá stanoviska, úsilí a výsledky týkající se těchto otázek. Další žádanou informací je vývoj chování k životnímu prostředí v čase jak v jednotlivých lokalitách, tak na úrovni celé společnosti v takových souvislostech, aby bylo možné srovnání s právními požadavky, nejlepšími dostupnými technologiemi a chováním jiných srovnatelných organizací. Žádány jsou informace o konkrétních krátkodobých a dlouhodobých úkolech a cílech nejen vzhledem k emisím, ale také vzhledem k nepříjemným environmentálním dopadům jako je použití surovin, výrobků a služeb, vyřazování výrobků z činnosti a přeprava. Jak je při přijímání rozhodnutí pro ochranu životního prostředí uplatňován princip předběžné opatrnosti.

Výběr vhodných témat, o kterých je třeba informovat, není jednoduchý. Vlastní představa organizace se často nemusí krýt s míněním příjemců zpráv a proto je vhodné kontaktovat partnery a veřejnost a své názory korigovat.

Předmětem zájmu výzkumu z roku 2005 byl i charakter informací, o které podle mínění respondentů projevují zainteresované strany zájem především [14]. 10 % respondentů uvedlo, že zainteresované strany nemají vůbec zájem o environmentální informace. Z odpovědí zbývajících 90 % respondentů vyplývá, že zainteresované strany mají zájem především o informace o emisích a odpadech (81 % respondentů) a o údaje o realizovaných, popř. připravovaných opatřeních souvisejících s ochranou životního prostředí (60 % respondentů). 45 % respondentů se zajímá i o údaje o spotřebovávaných materiálech a energiích a o úroveň environmentálního řízení v organizaci.

Zainteresované strany projevují tedy zájem nejen o dopady podnikových činností, výrobků a služeb na životní prostředí, ale i o způsob jejich řízení - tedy o konkrétní akce, které organizace realizuje v souvislosti s řízením svých environmentálních aspektů a zlepšováním svého environmentálního profilu [14].

Rozhodování organizací o tom, pro jaké zainteresované strany budou poskytovat informace a jakého charakteru tyto informace budou, není jednoduché. Z výsledků výzkumu je patrné, že v současnosti se organizace mnohem více zajímají o názory zainteresovaných stran, za nejvýznamnější zainteresovanou stranu považují obchodní partnery a je zřejmé, že zainteresované strany se zajímají především o informace o emisích

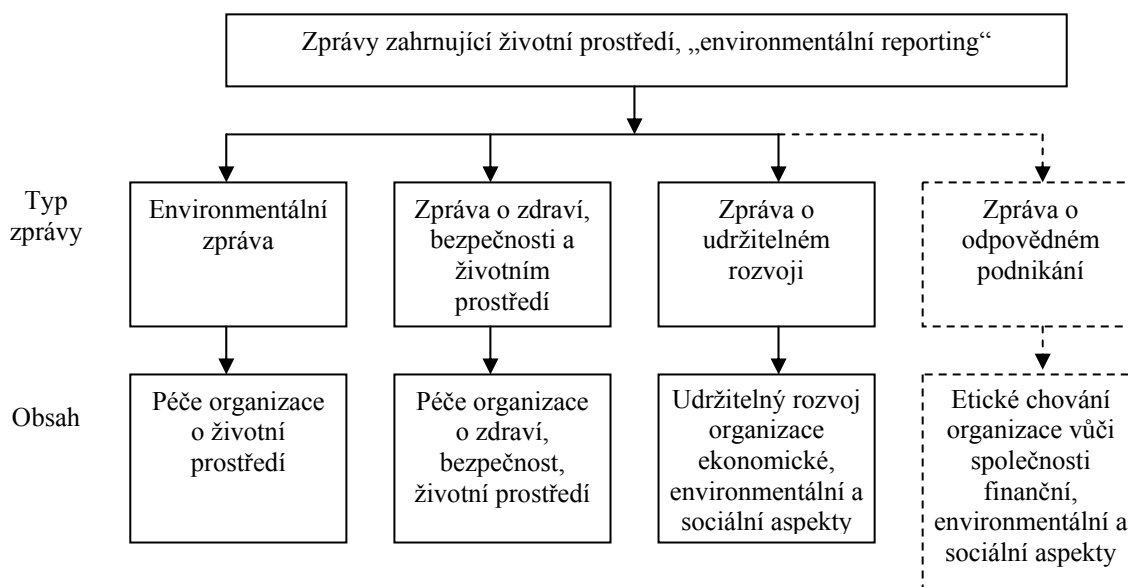
a odpadech. Po zjištění informačních požadavků zainteresovaných stran může organizace vybrat vhodnou zprávu environmentálního reportingu, která uspokojí jejich informační požadavky.

Lze očekávat, že se v budoucnu stane environmentální komunikace běžnou součástí podnikatelské činnosti a organizace budou muset proces environmentální komunikace zkvalitnit a přizpůsobit potřebám významných zainteresovaných stran [14].

Druhý z uvedených kroků environmentálního reportingu (viz kapitola 3.1) je rozhodnutí o tom, jaké informace bude podnik ve své zprávě uvádět, tedy rozhodnutí o obsahu sdělení. Při tomto rozhodování lze jednotlivé environmentální zprávy rozdělit dle druhu sdělení na několik typů. Charakteristiky jednotlivých typů zpráv environmentálního reportingu, které mohou být organizací využívány, jsou uvedeny v následující kapitole.

3.3 Typy zpráv environmentálního reportingu

V současné době organizace používají dle rozsahu témat dobrovolných environmentálních zpráv některé z následujících typů zpráv viz obr. 1, kde se původně čistě environmentální problematika rozšířila o další hlediska [18].

Obr. 1 Typy zpráv environmentálního reportingu

Jednotlivé zprávy o životním prostředí mohou být zpracovány v různých formách, kdy nejběžnější jsou následující [39]:

- Součást výroční zprávy, samostatná podniková environmentální zpráva nebo zpráva za závod.
- Články v novinách a v odborných časopisech pro čtenáře různé odborné úrovně.
- Relace v (oblastním) rozhlasu a v televizi.
- Internetová stránka věnovaná této problematice. Obvykle obsahuje podnikovou environmentální politiku a výsledky dosažené ve výrobním podniku. Jde-li o spotřební zboží, referuje také o šetrnosti výrobků k životnímu prostředí během jejich užívání (kolik uživatel uspoří vody a energie atd.).

V následujících podkapitolách jsou nastíněny základní charakteristiky zpráv představených v obr. 1.

3.3.1 Environmentální zpráva (Zpráva o stavu životního prostředí, Environmental Report)

Environmentální zpráva obsahuje údaje o chování organizace vůči životnímu prostředí (např. vyprodukované množství odpadů, množství emisí aj.), ale také informace o čerpání neobnovitelných přírodních zdrojů, o stavu okolní přírody aj. Environmentální zpráva je založena na nutnosti informovat a přesvědčit veřejnost o zodpovědném chování organizace vůči životnímu prostředí. Je to reakce organizací na rostoucí obavy veřejnosti ze znečišťování životního prostředí výrobní činností a na obavy z vyčerpání přírodních zdrojů. Tento typ environmentální zprávy je používán od osmdesátých let minulého století [18].

Dle výše zmiňovaného výzkumu z roku 2005, který byl proveden Českým ekologickým manažerským centrem a Českou informační agenturou životního prostředí, tento typ zprávy používá k vykazování informací o životním prostředí 39 % respondentů a jsou to především střední a velké podniky zpracovatelského průmyslu [14].

Nelze říci, že tento typ zprávy by byl dnes zastaralý, ale organizace, které ho používaly, často přecházejí na pokročilejší typy uvedené dále [18].

Pro standardizaci environmentálních zpráv existuje řada konceptů, co by environmentální zpráva měla obsahovat, a to na různém stupni závaznosti [18].

Pojetí a osnova environmentální zprávy nejsou téměř v žádné zemi jednoznačně stanoveny, ani mezinárodně platné standardy (např. ISO 14000) toto jednoznačně neupravují. Uvádí pouze principy environmentálního reportingu, které spíše určují jen filozofii takové zprávy. Pokud organizace nepatří k odvětvím, jejichž svazy si jednotnou koncepci environmentální zprávy vypracovaly, má v zásadě v koncipování zprávy úplnou volnost [18].

Jak již bylo uvedeno, dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS), je třeba vydávat prohlášení o stavu životního prostředí, jehož účelem je poskytnout veřejnosti a dalším zúčastněným stranám informace o dopadu na životní prostředí a vlivu činnosti organizace na životní prostředí a neustálém zlepšování tohoto vlivu na životní prostředí. Toto Nařízení uvádí, které informace má prohlášení obsahovat, a která kritéria je třeba vzít v úvahu při zpracování zprávy [19].

Pro environmentální zprávu je v současnosti již sestaven návrh její osnovy, který by měl zajistit její standardizaci. Návrh je poněkud rozsáhlejší, ale autoři upozorňují, že jde pouze o návrh a organizace si mohou vybrat co chtějí či nechťejí ve své zprávě uvést [18].

Navrhovaná osnova standardní environmentální zprávy by měla obsahovat [18]:

1. Záhlaví. Název organizace, adresa a spojení. Název „Environmentální zpráva za (období)“ nebo podobně. Datum vydání.
2. Prohlášení vedoucího představitele. Prohlášení vedoucího představitele o odhodlání chovat se šetrně k životnímu prostředí, doplněné nejdůležitějšími skutečnostmi, které to dokumentují, např. úspěchy v ochraně životního prostředí, účast v environmentálních iniciativách, zavedení ekologicky šetrného výrobku (získání odpovídající známky) aj. Dále jsou uvedeny nejdůležitější záměry (environmentální cíle) do budoucna.
3. Představení organizace (jde-li o samostatnou environmentální zprávu). Uvádí se typ organizace (a.s., ...), její vlastníci, odvětví, předmět činnosti a hlavní výrobky/služby. Dále se uvádí lokality, v nichž jsou závody (provozovny, ...), velikost organizace, počet zaměstnanců, hlavní zákazníci, hlavní ekonomické ukazatele (obrat, zisk – v detailech odkázat na výroční zprávu), hlavní environmentální problémy a provedené nebo zamýšlené inovace.

4. Popis činností/služeb. Stručně se popíší činnosti/služby, suroviny a materiály, energie a výrobky. Dále se popíší výrobní procesy, odpady, emise do ovzduší a odpadní vody.
5. Vlivy činnosti organizace na životní prostředí. Jsou uvedeny zdroje znečišťování, hlavní environmentální aspekty, hlavní environmentální dopady a staré zátěže.
6. Vliv výrobků na životní prostředí – zvláště jde-li o spotřební zboží, tak se uvádí projevy zodpovědného dohledu nad výrobky, vrácení obalů, zpětný odběr použitých výrobků, pokud je provedeno hodnocení životního cyklu jsou uvedeny výsledky. Dále jsou uvedeny domácí a zahraniční známky typu „ekologicky šetrný výrobek“.
7. Environmentální management. Způsob řízení ochrany životního prostředí, např. pozice podnikového ekologa v hierarchii podnikové organizace, environmentální zařízení či školení pracovníků. V případě EMS/EMAS jsou uvedeny údaje o zavedení, o certifikaci/validaci, o auditech aj.
8. Výsledky péče o životní prostředí (hlavní část zprávy). V této části zprávy jsou uvedeny výsledky monitorování emisí do ovzduší a do vod, produkce odpadů, monitorování pracovního prostředí, spotřeba neobnovitelných přírodních zdrojů, energií a vody. Dále je uvedeno vyhodnocení uvedených údajů - roční údaje uvedené v předchozích dvou bodech nedávají bez srovnání s nějakým standardem představu o environmentální úsilí organizace. Nejjednodušší je porovnat údaje s odpovídajícími údaji minulých let nebo se srovnatelnou jinou výrobou. Dále je uveden soulad s předpisy a normami, výsledky kontrol, stížnosti. Jsou komentovány nehody a havárie dopadající na životní prostředí nebo pracovní prostředí. Uvádí se environmentální náklady a výnosy - ochrana životního prostředí má svoji finanční stránku a nověji je zvykem vykazovat v environmentálních zprávách environmentální náklady, investice a výnosy celkem a v detailech tak, jak je vykazuje podnikové environmentální účetnictví. Co se má z těchto údajů zveřejnit však neupravuje žádný předpis a jsou zveřejňovány různé druhy nákladů. Ve zprávě mohou být uvedeny případně jiné komunikační aktivity než je environmentální zpráva. Dále jsou ve zprávě uvedeny informace o vzdělávání a školení vlastních pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí - informace o instruktážích, účasti v různých kurzech apod. Uvádí se podpora společenských aktivit v oblasti ochrany životního prostředí - jak organizace spolupracuje se školami, se zájmovými a neziskovými organizacemi apod.

9. Kontakt a další informace. I když je tato zpráva míněna jako jednosměrné sdělení od organizace k příjemcům zprávy, je dvousměrná komunikace žádoucí. Proto je nezbytné uvést spojení na osobu, na kterou se může příjemce obrátit s dotazy či námitkami. Pokud je odezev více, je vhodné v následující zprávě vykázat jejich počet (jako důkaz ochoty organizace komunikovat) a shrnout jejich obsah.
10. Datum vydání zprávy a údaj, kdy nebo v jakých intervalech bude aktualizována.

Environmentální zpráva se vydává buď jako samostatné dílo, které v rozsahu obvykle o mnoho nepřevyšuje 30 stránek nebo je samostatnou kapitolou výroční zprávy. Periodicita vydávání environmentální zprávy bývá jeden rok, v chemickém průmyslu je v rámci iniciativy „Zodpovědné podnikání v chemii“ (Responsible Care)³⁾ periodicita 2 roky. Zprávy bývají obvykle zveřejňovány tiskem či na internetu [34].

Velmi důležitým aspektem při zpracování environmentální zprávy je její důvěryhodnost, které napomáhá srozumitelnost, transparentnost a jistá citlivost k různým příjemcům zpráv, jakož i nezatajování tzv. špatných zpráv. Důvěryhodnost podpoří také ověření zprávy nezávislou organizací. V dané zprávě by mělo být také uvedeno, k jakému časovému období se dané údaje vztahují a kromě tohoto období by měly být uvedeny i záměry do budoucna [34].

3.3.2 Zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí (Health, Safety and Environmental Report, HSE Report)

Zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí je rozšířením environmentální zprávy o problematiku uvedenou v názvu - zdraví a bezpečnost. Tento typ zprávy začal být používán na začátku devadesátých let minulého století a lze ho považovat za současný standard vedle typu zprávy o udržitelném rozvoji organizace [18].

Z již dříve zmiňovaného výzkumu provedeného Českým ekologickým manažerským centrem a Českou informační agenturou v roce 2005 bylo zjištěno, že tento typ zprávy využívá 15 % respondentů a jedná se především o zástupce velkých podniků zpracovatelského průmyslu [14].

---

³⁾ Responsible Care (RC) je dobrovolná, celosvětově přijatá a rozvíjená iniciativa chemického průmyslu, zaměřená na podporu jeho udržitelného rozvoje vstřícným zvyšováním bezpečnosti jeho provozovaných zařízení, přepravy výrobků, zlepšováním ochrany zdraví lidí a životního prostředí.

V předcházející kapitole popisující environmentální zprávu byla uvedena osnova dané zprávy. Osnova zprávy o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí se od zmiňované liší, např. tím, že může být rozšířena o následující informace: V „Prohlášení vedoucího představitele“ lze doplnit stanovisko organizace v této problematice, hlavní výsledky za uplynulé období a hlavní záměry pro budoucnost, např. odhodlání přistoupit k iniciativě „Bezpečný podnik“, nebo získat certifikaci systému a logo „Bezpečný podnik“ [34].

Část pojednávající o „Výsledcích péče o životní prostředí“ lze doplnit o další hlavní odstavec „Výsledky péče o zdraví a bezpečnost“. V oblasti zdraví a bezpečnosti jsou kritéria pro výběr údajů pro nejrůznější organizace a ve většině zemí prakticky stejná a liší se jen v drobnostech (např. zda pracovní úraz je při nemocnosti delší než 1 den nebo delší než 3 dny). Mohou být uvedeny následující roční výsledky [34]:

- Počet smrtelných pracovních úrazů.
- Počty registrovaných pracovních úrazů (s nemocností delší než 3 dny), a dále
  - jejich četnost v %, tj. $(\text{počet úrazů} \times 100) / \text{počet zaměstnanců}$,
  - jejich frekvence, tj. počet úrazů na 1 milion odpracovaných hodin,
  - jejich závažnost, tj. $(\text{počet zameškaných pracovních dnů} \times 100) / (\text{kalendářní fond pracovní doby} \times \text{počet zaměstnanců})$.
- Choroby z povolání - počet diagnostikovaných případů v průběhu roku na 1 milion odpracovaných hodin (týká se jen vlastních zaměstnanců).
- Lze referovat o provedených auditech, kontrolách, pokutách aj.

V odstavci „Environmentální náklady a výnosy“ lze doplnit náklady spojené s péčí o zdraví a bezpečnost. Způsob vykazování těchto nákladů není předepsán.

Chemický průmysl je jediným odvětvím, které má svoji směrnici pro environmentální zprávy o zdraví, bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. V Evropě platí směrnice Evropské rady svazů chemického průmyslu (CEFIC) pro sestavování zpráv o zdraví, bezpečnosti a ochraně životního prostředí, podle které se řídí i české chemické podniky. Směrnice je velmi promyšlená a praxí dovedená do značné dokonalosti [18].

O oborovou standardizaci se začala pokoušet iniciativa Global Reporting Initiative (GRI) vydáváním doplňků zmíněné základní instrukce pro různá odvětví, jejíž specializace spočívá zejména ve volbě environmentálních indikátorů. Podobně iniciativa Světové

podnikatelské rady pro udržitelný rozvoj (WBCSD) začala vydávat sektorové projekty, ve kterých se jedná spíše o filosofii jednotlivých oborů než o konstrukci environmentálních zpráv. Národní standard pro environmentální zprávy o zdraví, bezpečnosti a ochraně životního prostředí vydalo např. japonské ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu [18].

3.3.3 Zpráva o udržitelném rozvoji organizace (Sustainable Development Report, SD Report)

Zpráva o udržitelném rozvoji organizace informuje nejen o environmentální problematice, ale také o problematice ekonomické a sociální a to na stejné úrovni důležitosti. Organizace má být řízena tak, aby bylo dosaženo udržitelného rozvoje z hlediska sociálního, environmentálního a ekonomického a o těchto třech „pilířích“ udržitelného rozvoje organizace má zpráva informovat. Tento typ zprávy začal být užíván koncem devadesátých let minulého století a na rostoucím počtu zpráv nejrůznějších organizací publikovaných na internetu je patrný prudký rozvoj. Jedná se o velice náročný typ zprávy, přesto se doporučuje také malým a středním podnikům a začíná jimi být používán [18].

V České republice je používání tohoto typu zprávy teprve v počátcích. Výzkumem provedeným Českým ekologickým manažerským centrem a Českou informační agenturou v roce 2005 bylo zjištěno, že tento typ zprávy využívají pouze 3 % respondentů [14].

Tento druh zprávy je podporován institucemi jako jsou UNEP (Program OSN pro životní prostředí) a OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) a nevládními neziskovými organizacemi jako jsou WBCSD (Světová rada pro trvale udržitelný rozvoj), ICC (Mezinárodní obchodní komora), GEMI (Světová environmentální iniciativa managementu) aj. [34].

U tohoto typu zpráv se používají pro referování postupy (vzory, směrnice) vyhlášené některou z iniciativ či institucí, které se touto tematikou zabývají [20]. V současnosti existují dvě významné iniciativy, kterými jsou iniciativa GRI (Global Reporting Initiative) a iniciativa Mezinárodní síť pro environmentální management (INEM - International Network for Environmental Management) [18].

Iniciativa GRI je v této oblasti nejaktivnější a patrně nejuznávanější a její doporučení jsou velmi jednoznačná. Osnova zprávy je předepsána stejně jako výběr

indikátorů a „plný souhlas“ podnikové zprávy s iniciativou nedává mnoho volnosti. Iniciativa INEM sice doporučuje strukturu zprávy a typy indikátorů pro každý ze tří „pilířů“ udržitelného rozvoje, ale dává tvůrci zprávy mnohem větší volnost než iniciativa GRI [40]. Organizace, které nemohou nebo nechtějí vyhovět všem požadavkům směrnice, část osnovy nevyplní [18].

Iniciativa GRI byla založena v roce 1997 koalicí CERES (Koalice pro ekologicky zodpovědnou ekonomiku) a programem UNEP a v roce 2000 vydala svou první směrnici Guidelines 2000. V současné době se zatím užívá její pozdější směrnice G3 Guidelines 2006 [12]. V roce 2004 byla v rámci iniciativy vydána publikace High 5!, což je pomůcka pro organizování tvorby a využití zprávy v pěti krocích, počínaje rozhodnutím organizace a konče sběrem ohlasů na zprávu a dalšími kroky do budoucna [18].

Směrnice GRI nabízí řadu pomůcek k tvorbě zpráv jako jsou např. výběr informací významných jak pro referující organizaci, tak i pro zainteresované strany, odvětvové dodatky doplňující požadavky směrnice pro různé oblasti podnikání či metodické návody, které jsou vydávány pro jednotlivé indikátory aj. [35].

Při sestavování zpráv podle GRI je třeba vzít na vědomí [18]:

- **Environmentální indikátory**, které napomáhají organizaci kvantifikovat její výkonnost v péči o životní prostředí a následně tak lépe řídit její environmentální aspekty a dopady (environmentální indikátory jsou blíže popsány v kapitole 3.4).
- **Pružnost při využití směrnice**. Počítá se s tím, že směrnici využijí jak začátečníci, tak organizace zkušené v podávání environmentálních zpráv. Organizace vyznačí ve své zprávě, do jaké míry se přidrželá směrnice a pokud nepoužila některý klíčový indikátor, zdůvodní to.
- **Zpráva má být přizpůsobená referující organizaci** v rámci požadavků směrnice. Popis vlivů organizace se nemusí omezovat pouze na objekty vlastněné organizací, indikátory mohou být rozšířeny o indikátory specifické pro organizaci a struktura zprávy může být v odůvodněných případech uzpůsobena.
- **Frekvence zpráv a sdělovací prostředek**. Doporučuje se vydávat zprávy současně s výročními zprávami, nejlépe ke stažení z webových stránek.

Organizace, která si přeje označit svoji zprávu, že je v souladu s GRI G3 Guidelines 2006, musí její publikování ohlásit organizaci Global Reporting Initiative. Při notifikaci GRI si organizace mohou vybrat některé nebo i všechny následující možnosti [12]:

- jednoduše oznámit zprávu a poskytnout tištěnou nebo elektronickou kopii organizaci GRI,
- registrovat zprávu v on-line databázi zpráv instituce GRI,
- požádat instituci GRI o kontrolu samostatné deklaráce a aplikační úrovně.

Jak již bylo uvedeno, další používanou směrnicí je směrnice INEM. Tato iniciativa byla založena v roce 1991 a současné době má 30 členských organizací v 25 zemích (z ČR je zastoupen CEMC - České ekologické manažerské centrum). Tato směrnice popisuje tvorbu zpráv o udržitelném rozvoji od vize referující organizace až po verifikaci zprávy. Koncepce je také založena na třech „pilířích“ - ekonomickém, environmentálním a sociálním, a také se nakonec vyžaduje integrace všech tří pohledů. Narozdíl od směrnice GRI jsou to však spíše doporučení, o čem by zpráva měla být, s různými praktickými příklady prezentace faktů, než pevná osnova [34].

Dalšími iniciativami v souvislosti se zprávami o udržitelném rozvoji jsou např. *ORSE (Observatoire sur la Responsabilité Sociétale des Entreprises)* - zabývá se společenskou odpovědností firem a udržitelným rozvojem, *Společenská odpovědnost firem - Corporate Social Responsibility*, což je přístup k podnikání mající na zřeteli společenskou odpovědnost v oblasti ekonomické, sociální a environmentální a *Global Compact* - iniciativa, která vydala publikaci pro organizace teprve zahajující vydávání zpráv aj. [34].

3.3.4 Zpráva o odpovědném podnikání (Corporate Social Responsibility, CSR)

Zpráva o odpovědném podnikání zahrnuje další směr a to etický, který informuje např. o lidských právech nebo jednání se zaměstnanci [3].

Iniciativa CSR prosazuje etický přístup nabádající k udržitelnému rozvoji a k podávání zpráv o udržitelném rozvoji. Příkazuje organizacím nehledět pouze na zisk, nýbrž mít na zřeteli „lidi - planetu - zisk“. O výsledcích tohoto úsilí se také píše zprávy

dokládající etické chování organizace. Zprávy se dosti podobají více „technicky“ laděným zprávám o udržitelném rozvoji, avšak zatím bez návrhu jednotné struktury a obsahu [34].

V roce 2002 byl organizací CSR Europe v rámci evropské kampaně CSR za podpory Evropské komise - generálního ředitelství pro zaměstnání a sociální záležitosti vyvinut program SME Key. Jedná se o softwarový program, díky kterému se organizace jednoduchým způsobem orientuje ve svých CSR aktivitách. Program provede organizaci všemi společensky odpovědnými aktivitami podnikání, od lidských zdrojů přes ekonomiku až k životnímu prostředí, aby pomohl organizaci provést vnitřní audit CSR aktivit a následně vytvořit CSR zprávu [30].

Při koncipování co nejobektivnější zprávy o společenské odpovědnosti organizace může organizacím napomoci opět směrnice G3 Guidelines 2006. Směrnice GRI Guidelines uvádí 40 sociálních indikátorů, 9 ekonomických indikátorů a 30 environmentálních indikátorů. Organizace, která chce vydat zprávu „v souladu s GRI“, je povinna držet se těchto indikátorů, případně vysvětlit, proč jsou některé z nich vynechány. GRI Guidelines obsahují doporučení také ohledně výsledné struktury zprávy a její osnovy [30].

Jak již bylo uvedeno, iniciativa GRI vydala v roce 2004 pro malé a střední organizace publikaci High 5!. Publikace praktickými pokyny provádí organizace celým procesem vytváření zprávy, jejím využitím a kroky do budoucna. Na základě této publikace lze vytvořit také zprávy o společenské odpovědnosti. Příručka zohledňuje situaci organizace, nabízí jí obecné informace k tématu CSR, ale i příklady z praxe a zejména indikátory, které umožňují konkretizovat pojem CSR. Nakonec jsou uvedeny i možné cesty komunikace společensky odpovědných aktivit [30].

Mezi příznivé výsledky komunikace o zodpovědném podnikání organizace lze zahrnout [31]:

- vyšší úroveň spokojenosti a věrnosti zákazníků,
- zlepšení reputace společnosti, značky a výrobku,
- motivovanější a produktivnější zaměstnance,
- lepší vztahy s okolním společenstvím a veřejnými orgány, a
- větší úspory nákladů.

Když se bude organizace rozhodovat, co bude sdělovat o svém zodpovědném podnikání, bude mít navíc příležitost se zamyslet nad tím, co skutečně dělá jako zodpovědný podnikatel.

Podniky se po rozhodnutí o tom, jaké informace poskytnou zainteresovaným stranám, mohou rozhodovat také o způsobu, jakým dané informace uvedou. Informace jsou ve zprávách environmentálního reportingu uvedeny v různých formách, jednou z možných forem vystihující vztah podniku k životnímu prostředí je vyjádření pomocí environmentálních indikátorů, které jsou popsány v následující kapitole.

3.4 Indikátory environmentálního reportingu

Environmentální reporting nebo-li poskytování údajů o vlivu činnosti podniku na životní prostředí je jedním z dobrovolných nástrojů, kterým podnik informuje zainteresované strany o svém vztahu k životnímu prostředí.

Právě pro měření, hodnocení a pro posouzení stavu a vývoje životního prostředí a jeho ochrany je třeba mít k dispozici odpovídající informace. Jedná se o specifický typ informací – ukazatele (indikátory) životního prostředí.

V současné době není stanovena jednotná struktura environmentálního reportingu (zpráv o vlivu činnosti organizace na životní prostředí), dokonce nejsou určeny ani indikátory, které by se měly při hodnocení environmentálních aktivit používat, a to i přes skutečnost, že se touto problematikou zabývá několik organizací, které představily mnohé standardy, jejich využívání je však nepovinné a teprve nachází cestu do podnikové praxe [22].

Hodnocení environmentálního profilu je popsáno i v mezinárodní normě ČSN EN ISO 14031:1999 (Hodnocení environmentálního profilu) jako proces výběru indikátorů environmentálního reportingu, shromažďování a analýzy údajů, posuzování informací srovnáním s kritérii environmentálního profilu, informování a komunikace a periodického přezkoumávání a zdokonalování tohoto procesu, který má vedení organizace usnadnit rozhodování ve věcech environmentálního profilu organizace [21].

Environmentální chování (profil)⁴⁾ podniku je vhodné popsat právě indikátory environmentálního reportingu [39]. Vymezení indikátorů environmentálního reportingu je obsahem následující kapitoly.

3.4.1 Definice a charakteristika indikátorů environmentálního reportingu

Indikátory environmentálního reportingu jsou základním nástrojem sledování trendů v oblasti ochrany životního prostředí, které se používají v mnoha aplikacích pro sledování environmentální výkonnosti podniků i regionů. Řady indikátorů environmentálního reportingu, které sledují kvalitu životního prostředí, jsou nezávisle vyvíjeny nejrůznějšími institucemi od komerčních organizací, průmyslových podniků po veřejné a státní instituce [2].

Indikátory environmentálního reportingu jsou především výsledkem zpracování a určité interpretace primárních dat (je to druh informace). Nemají smysl samy o sobě, ale v širších souvislostech jsou zaměřeny určitým směrem, něco ukazují [36].

Dle směrnice GRI poskytují indikátory environmentálního reportingu údaje o dopadech nebo účincích referující organizace na životní prostředí [18].

Indikátory environmentálního reportingu jsou údaje charakterizující hodnotu přesně definované veličiny (proměnné), např. roční množství odpadů. Pokud jde o veličiny obtížně vyjádřitelné číselně (např. spokojenost sousedů závodu se stavem životního prostředí), používá se verbální popis. V takovém případě lze ovšem kvantifikovat různá vyjádření pomocí nějaké stupnice (velmi nespokojen, nespokojen, spokojen) a přisoudit verbálnímu hodnocení číselné hodnoty (např. 3, 2, 1) [18].

Z těchto definic je zřejmé, že indikátory environmentálního reportingu jsou ukazatele, které napomáhají podnikům vyjádřit a kvantifikovat jejich vliv na životní prostředí, viz funkce indikátorů environmentálního reportingu (str. 38). Indikátory environmentálního reportingu jsou pak podniky užívány zejména při sestavování zpráv o vlivu podniku na životní prostředí (zpráv environmentálního reportingu).

---

⁴⁾ Environmentální profil je pro environmentální manažerské systémy definován ve třech normách [29]. Definice z normy ČSN EN ISO 14001 Systémy environmentálního managementu - Specifikace s návodem pro její použití zní: "Měřitelné výsledky systému environmentálního managementu vztažené na řízení environmentálních aspektů samotnou organizací, založené na environmentální politice, cílech a cílových hodnotách."

Na národní úrovni byla koncepce indikátorů environmentálního reportingu rozpracována v Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) počátkem 90. let, kdy se indikátory environmentálního reportingu staly nástrojem hodnocení účinnosti environmentální politiky členských zemí OECD⁵⁾. Indikátory OECD jsou založeny na konceptuálním modelu interakce „vliv - stav - odezva“ mezi lidskou společností, jejími aktivitami a životním prostředím [9].

V současnosti na podnikové úrovni je vyjádření pomocí indikátorů environmentálního reportingu považováno za racionální a jednoznačné a používá se běžně nejen v oblasti životního prostředí (např. množství emisí), ale i v oblasti ekonomické (např. % ročních investic na environmentální účely) a sociální (např. počet pracovních míst) [18].

Indikátory environmentálního reportingu poskytují jednodušší, pro veřejnost čitelnější a pochopitelnější způsob informace než statistiky nebo primární data. Podle zdroje [16] je velmi důležitá též funkce mezinárodního srovnávání:

- Indikátory environmentálního reportingu mají (měly by mít) přesně specifikovanou a mezinárodně uznávanou metodiku,
- jsou to vždy hodnoty relativizované ("přepočítané") vůči nějaké zcela zřejmé a pochopitelné vztahné veličině (např. na osobu, km², rok apod.),
- snadno se interpretují např. uvedením typických (středních) hodnot ukazatele, možné odchylky, nebezpečných odchylek atd.,
- dalšího uplatnění indikátorů environmentálního reportingu se dosahuje vzájemným porovnáním např. v rámci časové řady (zjistí se trendy) nebo prostorového umístění (zjistí se odlišnosti v různých zemích nebo geografických oblastech).

Indikátory environmentálního reportingu tedy jednak kvantifikují informace a jednak zjednodušují informace o složitých jevech, takže usnadňují jejich přijímání veřejností i dalšími zainteresovanými stranami. Indikátory environmentálního reportingu jsou nejvýznamnějšími environmentálními daty pro informování laické veřejnosti [25].

Organizace mohou při vykazování informací formou zpráv environmentálního reportingu využívat mnoho doporučení v oblasti použití indikátorů environmentálního reportingu. Některé požadavky a kritéria na indikátory environmentálního reportingu jsou popsány v následující kapitole.

---

⁵⁾ Česká Republika se stala členskou zemí OECD v roce 1995.

3.4.2 Požadavky na indikátory environmentálního reportingu

Pro splnění informační úlohy indikátorů environmentálního reportingu je nutné, aby jejich forma byla srozumitelná a tím přístupná všem zainteresovaným stranám.

Indikátory environmentálního reportingu musí být definovány s dostatečnou přesností, aby bylo zajištěno, že zpracovatelé a uživatelé stejně chápou informace, které obsahují, i jejich omezení a obsah. Tyto definice by měly být: úplné a spolehlivé, nestranné a srozumitelné. Definice indikátorů environmentálního reportingu a měřicí metody musí být dostatečně přesné, aby se zamezilo neurčitostem a zajistilo, že různé organizace za podobných okolností neprezentují podstatně rozdílné údaje [21].

Při volbě vhodných indikátorů environmentálního reportingu je důležité pro dobrou informovanost, aby organizace zvolila indikátory tak, aby [10]:

- výstižně vyjadřovaly vliv činnosti podniku na životní prostředí,
- byly pro uživatele srozumitelné a jednoznačné,
- poskytovaly meziroční srovnání pro možnost vyhodnocení vývoje vlivu činnosti podniku na životní prostředí,
- případně umožnily srovnání s legislativními požadavky na ochranu životního prostředí.

Základní zásady pro systém indikátorů environmentálního reportingu na základě Doporučení 2003/532/EC (o návodu pro implementaci nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 povolujícího organizacím dobrovolnou účast v systémech environmentálního managementu a auditu EMAS) jsou následující [21]:

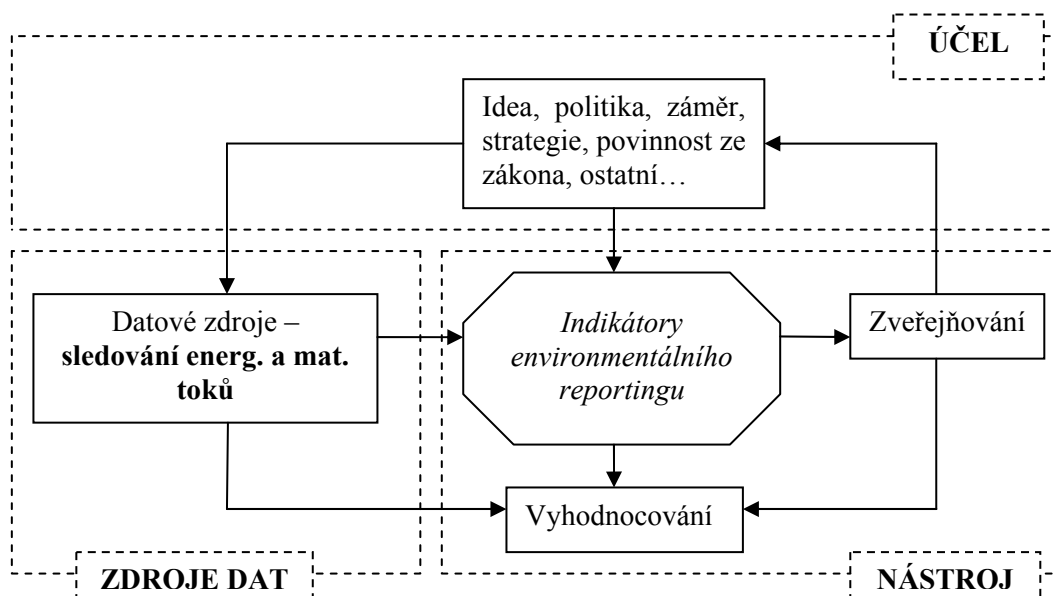
- porovnatelnost - indikátory environmentálního reportingu by měly umožňovat srovnání a znázorňovat změny v environmentálním profilu,
- rovnováha mezi problematickými (špatnými) a perspektivními (dobrými) oblastmi,
- spojitost - indikátory environmentálního reportingu by měly vycházet z kritérií a měly by být měřeny ve srovnatelných časových intervalech nebo jednotkách,
- aktuálnost - indikátory environmentálního reportingu by měly být dostatečně často aktualizovány tak, aby umožnily přijetí opatření pro zásah,
- srozumitelnost - indikátory environmentálního reportingu by měly být jasné a srozumitelné.

Při výběru indikátorů environmentálního reportingu, které by měly zajistit efektivní měření environmentální výkonnosti podniku, by se mělo brát v úvahu i následující [8]:

- legislativa a regulace životního prostředí,
- podniková environmentální politika,
- všechny významné environmentální aspekty,
- myslet na všechny skupiny stakeholders (zainteresované strany),
- potřeby koncových uživatelů (konečná data by měla být prezentována vhodným způsobem podle potřeb cílové skupiny, koncových uživatelům zprávy).

Autoři se v uvedených požadavcích na indikátory environmentálního reportingu v několika bodech shodují. Především podniky varují, aby neopomněly na legislativu životního prostředí, na dobrou interpretovatelnost a možnost srovnání jak podniků mezi sebou, tak i meziročního srovnání uvnitř podniku.

Stanovení souboru indikátorů environmentálního reportingu a jejich použití v praxi je relativně složitý proces, i když konstrukce samotných indikátorů je relativně jednoduchá. Systém indikátorů environmentálního reportingu musí najít kompromis mezi specifickým informačním obsahem indikátorů, jednoduchou interpretací a snadným vyhodnocováním. Jednou z mála oblastí, kde je možné dosáhnout částečného kompromisu, je formulace procesu sběru dat pro dané indikátory environmentálního reportingu, znázorněná na obr. 2 [2].

Obr. 2 Systém získávání dat pro stanovení environmentálních indikátorů

Z obrázku se zdá být zřejmé, že proces získávání dat pro stanovení indikátorů environmentálního reportingu je relativně prostý. Samotný sběr dat však není jednoduchý, neboť data musíme získat sledováním energetických a materiálových toků v podniku. Po získání dat a jejich specifikaci můžeme stanovit indikátory environmentálního reportingu, které budou vykazovány a dále vyhodnocovány.

Při volbě indikátorů environmentálního reportingu je třeba brát na zřetel, že daný systém indikátorů environmentálního reportingu může také vyvolávat náklady (finanční) a naopak přinášet přínosy (informační nebo prestižní). Důležitým momentem jsou samozřejmě priority sledování informací na základě místních, regionálních a národních priorit definovaných v jednotlivých politikách životního prostředí a jiných strategických dokumentech [2].

Pro srovnání požadavků na indikátory environmentálního reportingu na podnikové úrovni s požadavky na národní indikátory environmentálního reportingu, jsou zde uvedena kritéria, která přijalo OECD pro konstrukci a výběr národních indikátorů environmentálního reportingu [9]:

- relevanci k politice ochrany životního prostředí a ke globálním problémům,
- schopnost indikovat změny,
- srozumitelnost a snadnou interpretovatelnost.

Podle těchto hledisek byla sestavena sada základních indikátorů environmentálního reportingu OECD, tzv. „core set“, přičemž se předpokládá, že jednotlivé země budou dle svých specifických priorit užívat národní indikátory, tzv. „country specific“. Většina indikátorů environmentálního reportingu jsou relativní veličiny vztažené na jednotku rozlohy, na obyvatele nebo na jednotku HDP (hrubý domácí produkt).

Z uvedených kritérií je patrné, že podniky při výběru či stanovení jednotlivých indikátorů environmentálního reportingu mohou vzít u úvahu mnohé aspekty vyplývající z národních indikátorů. Ty respektovat nejlépe tak, aby byly pochopitelné pro všechny uživatele.

Indikátory environmentálního reportingu, které popisují vliv činnosti podniků na životní prostředí, lze dle různých aspektů rozdělit na mnoho typů a zároveň je lze sdružit do skupin. Některé typy a skupiny indikátorů environmentálního reportingu jsou popsány v následující kapitole.

3.4.3 Dělení indikátorů environmentálního reportingu

Existuje značná množina používaných indikátorů týkajících se životního prostředí, které jej kvantifikují a charakterizují a každá organizace může používat jiné. V praxi však podniky obvykle volí vhodný indikátor environmentálního reportingu z některých typů či skupin tak, aby indikátor nejlépe naplňoval požadovanou funkci.

3.4.3.1 Typy indikátorů environmentálního reportingu

V základním dělení můžeme indikátory environmentálního reportingu rozdělit na [10]:

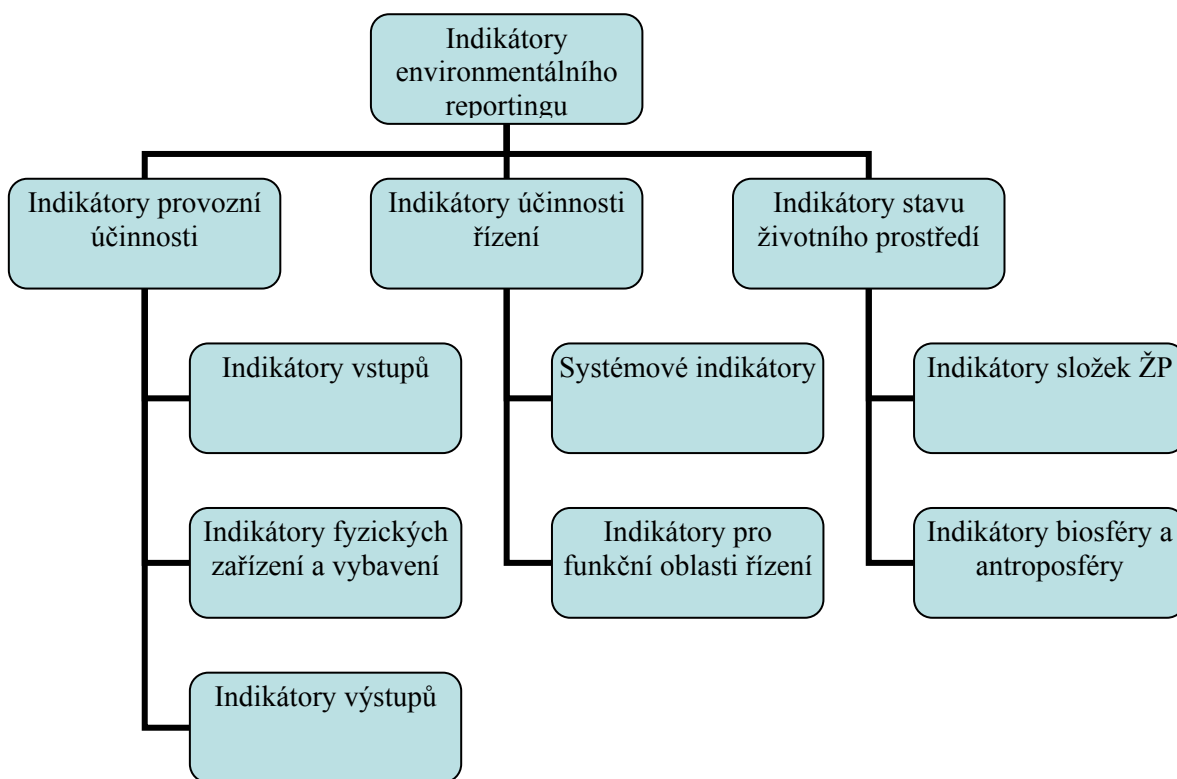
- Absolutní (jednoduché), které tvoří jednoduché veličiny jako je např. roční produkce odpadů nebo emisí do ovzduší.
- Poměrové (relativní, normované, komplexní), které jsou tvořeny podílem dvou indikátorů absolutních, např. množství odpadů na jednotku výroby.

Pro porovnávání podniků jsou vhodnější relativní ukazatele, neboť umožňují srovnávat výsledky činností za různých okolností, např. při proměnlivé výrobě, mezi různými výrobními linkami apod.

Důležitou součástí EMAS (Systém řízení podniků a auditů z hlediska ochrany životního prostředí) je environmentální reporting. V rámci tohoto systému řízení lze **podle typu informací**, které mají indikátory environmentálního reportingu zobrazovat a sdělovat, rozčlenit indikátory do tří kategorií (viz obr. 3) [27]:

1. Indikátory provozní účinnosti (Operational Performance Indicators) - soustřeďují se na hlediska související s provozem organizace, včetně jejích činností, výrobků a služeb. Týkají se především plánování, kontroly a sledování environmentálních vlivů organizace a jsou také nástrojem pro sdělování údajů o životním prostředí, tedy nástrojem environmentálního reportingu.
2. Indikátory účinnosti řízení (Management Performance Indicators) - znázorňují jak úspěšné jsou snahy vedení organizace zabezpečovat infrastrukturu pro environmentální řízení.

3. Indikátory stavu životního prostředí (Environmental Condition Indicators) – podávají informace o kvalitě životního prostředí, které obklopuje organizaci, případně o stavu životního prostředí v místě, kraji nebo ve světě.

Obr. 3 Členění indikátorů environmentálního reportingu v EMAS [27]

Z hlediska vydávání environmentálních zpráv lze považovat za nejdůležitější indikátory provozní účinnosti, a to zejména u těch organizací, které mají méně významné vlivy na životní prostředí a méně složitý systém řízení [27].

Při jiném třídění **podle „typu poměřovaných veličin“** můžeme indikátory environmentálního reportingu rozdělit na indikátory eko-intenzity, které jsou zvláštním případem poměrových indikátorů a udávají poměr mezi materiálním vstupem v kilogramech (absolutní indikátor) a výstupem materiálu v produktu/službě rovněž v kilogramech nebo jiných jednotkách materiálového množství. Druhým typem jsou indikátory eko-efektivnosti tvořící další skupinu poměrových ukazatelů, kdy jeden absolutní indikátor je finanční veličina a druhý je indikátorem environmentálního profilu v naturálních jednotkách [18].

Indikátory eko-efektivnosti, jak je uvedeno výše, jsou podle WBCSD [44] (World Business Council of Sustainable Development - Světová podnikatelská rada pro udržitelný

rozvoj) tvořeny podílem z indikátoru finanční povahy a indikátoru environmentálního profilu v naturálních jednotkách. Poměr může být i opačný. Jako finanční indikátory se nejčastěji používají: *obrat*, který souvisí se spotřebou materiálu, energie a vody, *EBIT* – tedy zisk před zdaněním a úroky, *přidaná hodnota*, která se doporučuje pro porovnání ekoefektivnosti mezi nepodobnými organizacemi a *čistý zisk*, který však není doporučován, neboť je to veličina více ovlivněná finančními operacemi. Jako indikátory environmentálního profilu se nejčastěji používají: spotřeba materiálu, energií, vody, emise skleníkových plynů a emise látek poškozujících ozónovou vrstvu (poslední dva indikátory týkající se globálních problémů jsou obsaženy v každé skupině doporučovaných indikátorů) [18].

Dle Vaněčka existují indikátory environmentálního reportingu vhodné pro interní komunikaci a indikátory environmentálního reportingu vhodné pro externí komunikaci. Rozdíl je patrný z následujícího srovnání příkladů indikátorů v tab. 2.

Tab. 2 Příklady indikátorů environmentálního reportingu vhodných buď pro interní nebo pro externí komunikaci

Interní komunikace	Externí komunikace
<ul style="list-style-type: none"> • Celkové náklady na ochranu životního prostředí • Počet (podíl) vedoucích pracovníků proškolených v environmentální problematice (školení o EMS, o kvalitě a EMS, o čistší produkci, aj.) • Počet interních environmentálních auditů • Počet a výše pokut souvisejících s ochranou životního prostředí • Počet vydaných informací o environmentálním profilu organizace (místní noviny, krajský rozhlas aj.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stupeň souladu s environmentální legislativou • Počet (podíl) zaměstnanců, proškolených v environmentální problematice • Počet námětů (realizovaných námětů) od zaměstnanců (veřejnosti) na zlepšení ochrany životního prostředí • Podíl používaných obalů, které jsou znovu použitelné • Počet dodavatelů/odběratelů, kteří byli dotazováni na svůj environmentální profil (zda mají zaveden EMS či EMAS, zda se účastní jiné env. iniciativy)

Autor dále uvádí, že podniky často vyjmenovávají ve zprávách takové veličiny, které sledují již delší dobu a lze je bez problému považovat za indikátory environmentálního reportingu. Většinou jde o jednoduché ukazatele typu emise do ovzduší nebo vod apod. Tyto údaje jsou zejména důležité pro veřejnost a úřady [40].

Jelikož se v současné době ve zprávách environmentálního reportingu projevuje všeobecný požadavek na co nejdetailnější informace, velké podniky uvádějí ve svých zprávách desítky jednoduchých indikátorů environmentálního reportingu. Někdy je proto žádoucí sloučit více údajů do jediného tam, kde je to logicky přípustné - indikátory environmentálního reportingu agregovat například prostým součtem aj. Výsledkem je pak snazší posuzování podle jediného indikátoru environmentálního reportingu (např. indikátor emise skleníkových plynů se vypočítá jako vážený součet všech emisí) [18].

Norma ISO 14031 popisuje dvě obecné kategorie indikátorů environmentálního reportingu, a to indikátory environmentálního profilu a indikátory stavu životního prostředí. Indikátory environmentálního profilu existují dva typy [21]:

- Indikátory řízení environmentálního profilu poskytující informace o úsilí managementu ovlivnit environmentální profil provozu organizace.
- Indikátory profilu provozu poskytující informace o environmentálním profilu provozu organizace.

Indikátory stavu životního prostředí poskytují informace o stavu životního prostředí. Tyto informace mohou přispět k tomu, aby organizace lépe porozuměla skutečným nebo možným dopadům svých environmentálních aspektů, a napomoci jí tak při plánování a realizaci hodnocení environmentálního profilu [21].

Pro dokonalejší vysvětlení vlivu podniku na životní prostředí pomocí indikátorů environmentálního reportingu je vhodnější používat skupiny indikátorů (spojené množiny) než jednotlivé indikátory. V následující kapitole jsou popsány skupiny indikátorů environmentálního reportingu dle publikace „Dobrovolné podnikové zprávy o vztahu k životnímu prostředí, o zdraví a bezpečnosti, a o udržitelném rozvoji“ [18].

3.4.3.2 Skupiny indikátorů environmentálního reportingu

Pokud bychom indikátory environmentálního reportingu rozdělily na skupiny **podle účelového využití** (podnikového, globálního, pro použití managementem atd.), můžeme je uspořádat následovně [18]:

1. Generické indikátory - tyto indikátory environmentálního reportingu vznikají podle potřeby, nesystematicky a bývají obecně použitelné v nejrůznějších organizacích a v různých odvětvích.

Inspirativním katalogem indikátorů je Příručka indikátorů environmentálního reportingu pro použití v malých a středních podnicích, kde jsou uvedeny indikátory v těchto oblastech: indikátory vody, odpadů, ovzduší, hluku a vibrací, tvorby a ochrany přírody a krajiny, energie a průřezové indikátory.

Pro každou oblast se uvádí řada používaných a definovaných environmentálních indikátorů množství ve fyzikálních jednotkách a ekonomické v peněžních jednotkách. Pro každou oblast je také uveden návrh 5 indikátorů pro interní potřebu a dalších indikátorů pro externí komunikaci. Uvedené environmentální indikátory mají většinou univerzální použití.

Příklady generických indikátorů:

- Produkce výrobků (kg), obaly (kg nebo kg/produkce výrobků), energie (kWh), odpadní vody (m³), vzdušné emise (m³) aj.
- Indikátory manažerské výkonnosti - počet dosažených cílů, počet nesouladů s předpisy nebo míra souladu, počet závodů vydávající environmentální zprávy, procento obrátů ze závodů s certifikovaným EMS aj.

2. Indikátory pro systém environmentálního managementu - v systému environmentálního managementu podle standardů řady ISO 14000 slouží indikátory environmentálního reportingu nejen k řízení, nýbrž i pro účely podávání zpráv. Standard 14031 rozlišuje následující druhy indikátorů environmentálního reportingu:

- indikátor environmentálního profilu (EPI), např. eko-produktivita (používaný pro porovnání roků) - takto definovaný indikátor environmentálního reportingu ukazuje, zda výroba roste rychleji nebo pomaleji, než roste spotřeba zdrojů,

$$\text{EPI (\%)} = \frac{\text{Výroba(2001)}}{\text{Výroba(2000)}} \times \frac{\text{Spotřeba(2000)}}{\text{Spotřeba(2001)}} \times 100$$

- indikátor profilu provozu (OPI), např. náklady na nebezpečné odpady ve srovnání s množstvím nebezpečných odpadů,
- indikátory stavu životního prostředí (ECI),
- indikátory řízení environmentálního profilu (MPI).

3. Indikátory udržitelného rozvoje - používají se indikátory environmentálního reportingu používané iniciativou GRI, kterých je téměř sto (viz. Příloha 1 [42]). Tyto indikátory environmentálního reportingu jsou sestaveny pro používání podniky. Na úrovni národní se používá Soubor indikátorů udržitelného rozvoje pro Českou republiku, který obsahuje 63 indikátorů různého typu, které jsou na ukázkou uvedeny v tab. 3.

Tab. 3 Skupiny indikátorů udržitelného rozvoje ČR (s počty indikátorů)

Environmentální indikátory	Sociální indikátory
mezinárodní smlouvy (1)	míra nezaměstnanosti (4)
emise okyselujících látek (9)	podíl městské populace (3)
index kvality ovzduší (2)	střední délka života (3)
roční odběr vody (4)	evidované trestné činy (4)
fosfor a dusík v povrchových vodách (3)	výdaje domácností (4)
rozloha zemědělské půdy a ekologické zemědělství (5)	Ekonomické indikátory
spotřeba pesticidů (3)	hrubý domácí produkt (5)
zastavěná plocha (3)	veřejný dluh (7)
kalamitní těžba dřeva (2)	zahraniční zadluženost (7)
produkce a zneškodňování odpadů (5)	přímá materiálová spotřeba (5)
recyklace odpadů (3)	objem osobní dopravy (5)
ohrožené druhy (2)	

Ve směrnici GRI, která se užívá při sestavování zpráv o udržitelném rozvoji organizace, jsou používané tři skupiny indikátorů, které se věnují třem rozměrům udržitelného rozvoje: ekonomickému, environmentálnímu a sociálnímu [18].

Závěrem lze říci, že indikátory environmentálního reportingu jsou účelným nástrojem pro informování zainteresovaných stran o podnikových aktivitách a dopadech na životní prostředí. Při výběru indikátorů environmentálního reportingu je třeba brát v úvahu uvedená kritéria, obzvláště interpretovatelnost a porovnatelnost. Organizace mohou používat jak jednotlivé typy indikátorů, tak i jejich skupiny. Indikátory environmentálního reportingu mohou být tedy využívány při sestavování zpráv environmentálního reportingu v různém rozsahu i struktuře. Indikátory mohou být v jednotlivých typech zpráv uvedeny, ale nelze říci, jaký optimální počet indikátorů by měl být ve zprávě představen.

Pro podniky je naopak výhodné, že mají možnost vlastní volby, které indikátory environmentálního reportingu ve své zprávě uvedou a to s ohledem na svůj obor podnikání či vlastní identitu podniku. Každý podnik je „originál“ a indikátory vyjadřující vliv činnosti na životní prostředí jednoho podniku nebudou vhodnou prezentací vlivu na životní prostředí jiného podniku.

Environmentální reporting je tedy cestou k ujištění zainteresovaných stran o tom, že podnik provádí identifikaci klíčových oblastí podnikání, snaží se cíleně řídit, snižovat a zlepšovat vliv činnosti podniku na životní prostředí, což vede ke zlepšování jeho environmentálního profilu a výkonu. Správně koncipovaná zpráva zvyšuje hodnotu podniku a možnosti jeho úspěchu na trhu. Jednotlivé zprávy, zainteresované strany i indikátory environmentálního reportingu byly popsány z důvodu navazujícího výzkumu, ve kterém budou hodnoceny zprávy environmentálního reportingu jednotlivých podniků. Vybrané aspekty hodnotící zprávy jsou popsány v následující kapitole.

4 PRAKTICKÝ VÝZKUM A JEHO SPECIFIKACE

Pro naplnění druhého cíle diplomové práce byl realizován výzkum, který se zabýval hodnocením zpráv environmentálního reportingu. Cílem tohoto výzkumu bylo zmapování současného stavu zpráv environmentálního reportingu podniků chemického průmyslu, neboť právě tato oblast je často spojována s problematikou životního prostředí a jsou přijímána opatření ke snižování vlivu výroben chemického průmyslu na životní prostředí. Zprávy byly získány z webových stránek společností. Pokud podniky na webových stránkách zprávy nezveřejnily, byly o ně požádány prostřednictvím e-mailu. Výzkum byl zaměřen na zjištění zejména toho, jakou pozornost podniky sestavování zpráv environmentálního reportingu věnují a jaké informace se snaží zainteresovaným stranám poskytnout.

V České republice je v současné době 833 podniků, které lze zařadit do chemického průmyslu. Tyto podniky můžeme podle jejich oboru podnikání rozdělit na podniky, které se zabývají [33]:

- zpracováním ropy,
- chemií a farmacií a
- gumárenským a plastikářským průmyslem.

Některé z těchto podniků jsou členy Svazu chemického průmyslu (SCHP ČR), který působí v České republice od roku 1992 a funguje jako dobrovolné sdružení výrobních, obchodních, projekčních, výzkumných a konzultačních organizací, které mají vztah k chemickému, farmaceutickému a petrochemickému průmyslu a k průmyslu zpracování plastických hmot a pryže. Z původních 37 společností jich nyní SCHP ČR sdružuje více než sto a jeho členové reprezentují více než 60 % pracovníků tohoto oboru a více než 70 % celkové výroby výše zmíněných průmyslových odvětví.

Dnes je možné konstatovat, že mimo plnění zákonných opatření se většina středních a velkých podniků chemického průmyslu i obchodních a distribučních společností dobrovolně připojila k vstřícným programům ochrany prostředí v rámci hnutí „Odpovědné podnikání v chemii“ (Responsible Care), který je příkladem programů na zlepšení environmentálních a bezpečnostních ukazatelů výroby. Součástí tohoto programu je i hodnocení a zveřejňování jeho výsledků. SCHP ČR se plně staví za program Responsible Care, který při trvale udržitelném rozvoji neslevuje ze zásad ekologicky

šetrného podnikání, a zapojení členských společností do tohoto programu má pozitivní mezinárodní ohlas.

Program Responsible Care je dobrovolná celosvětově přijatá a rozvíjená iniciativa chemického průmyslu zaměřená na podporu jeho udržitelného rozvoje vstřícným zvyšováním bezpečnosti provozovaných zařízení, výrobků včetně jejich přepravy, zlepšováním ochrany zdraví lidí, pracovního a životního prostředí. Program představuje dlouhodobou strategii koordinovanou Mezinárodní radou chemického průmyslu (ICCA) a Evropskou radou chemického průmyslu (CEFIC) v dohodě s Evropskou federací distributorů chemických látek (FECC). K programu Responsible Care se k 4. dubnu 2008 přihlásilo 62 členských společností a kolektivních členů. K tomuto datu bylo 39 členských společností SCHP ČR držitelem osvědčení na právo užívat logo Responsible Care.

Podniky, které mají právo užívat logo Responsible Care, mají i povinnost vydávat zprávu environmentálního reportingu. Avšak nejen tyto podniky zprávy vydávají, neboť jejich vydávání je dobrovolné. V rámci výzkumu měly být hodnoceny zprávy environmentálního reportingu podniků, které mají právo užívat logo Responsible Care, přičemž podniků s právem užívat logo Responsible Care je 39⁶⁾. Mimo to měly být také hodnoceny zprávy dalších 26 výrobních podniků chemického průmyslu, které jsou členy SCHP, třebaže nejsou zapojeny do Programu RC.

V rámci výzkumu byly posuzovány a hodnoceny jednotlivé zprávy environmentálního reportingu nebo jiné ekvivalentní zprávy obsahující environmentální informace. Ve zprávách byly zkoumány informace v nich obsažené, např. druhy informací, které poskytují podniky zainteresovaným stranám; environmentální indikátory používané ve zprávách; kvalita informací ve zprávách a jiné. Dále byly hodnoceny: dostupnost zpráv, struktura zpráv, srozumitelnost zpráv, úroveň detailu poskytovaných informací atd. Výzkum měl tímto mapovat stav zpráv environmentálního reportingu v podnicích chemického průmyslu z hlediska více aspektů.

O zprávy environmentálního reportingu byly požádány podniky chemického průmyslu, které jsou členy Svazu chemického průmyslu prostřednictvím e-mailu (internetu). Pokud podniky poskytují zprávy environmentálního reportingu veřejnosti na svých internetových stránkách, budou získány odtud.

---

⁶⁾ K 4.4.2008 byl na webových stránkách SCHP aktualizován seznam podniků, které mají oprávnění užívat logo RC. V diplomové práci však bylo pracováno se seznamem podniků z 31. prosince 2006, ve kterém mělo 37 podniků oprávnění užívat logo RC a celkem 57 společností se k tomuto programu přihlásilo.

Výzkum byl proveden hodnocením jednotlivých zpráv environmentálního reportingu podle předem stanovených aspektů, které se částečně shodují s aspekty, kterými se snaží zprávy environmentálního reportingu hodnotit i iniciativa GRI, a poté budou nastíněny závěry. V rámci výzkumu bylo záměrem zjistit stav v oblasti:

- typů vydávaných zpráv,
- forem zpráv,
- struktury zpráv,
- počtu indikátorů v jednotlivých členěních,
- poměru poskytovaných informací,
- ověření zpráv,
- druhů informací poskytovaných ve zprávách,
- vztahu podniků k udržitelnému rozvoji popsanému ve zprávách,
- úrovni poskytovaných informací.

Jelikož byly hodnoceny podniky různé velikosti, bylo toto hodnocení zpráv environmentálního reportingu rozmanité a cílem bylo zjistit, zda zprávy environmentálního reportingu vydávají i malé a střední podniky.

V následující kapitole jsou popsány vybrané aspekty, podle kterých byly hodnoceny jednotlivé zprávy environmentálního reportingu. Při stanovení aspektů bylo využito příručky Ministerstva životního prostředí - Dobrovolné podnikové zprávy o vztahu k životnímu prostředí, o zdraví a bezpečnosti, a o udržitelném rozvoji [18] a obdobných materiálů pro hodnocení zpráv environmentálního reportingu dostupných na internetu zejména v souvislosti s iniciativou GRI [11].

Hodnotící body:

Vzhledem k poslední době velmi diskutovanému tématu možné standardizace zpráv environmentálního reportingu je první skupina hodnotících bodů zaměřena na formu komunikace a zprávy, které podniky zveřejňují. Jedná se o aspekty 1 a 2.

1. Druh vydávané zprávy:

- Environmentální zpráva

- Zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí
- Zpráva o udržitelném rozvoji
- Zpráva o odpovědném podnikání
- Jiný typ zprávy

2. Forma jakou jsou jednotlivé zprávy publikovány:

- Samostatně - internetové stránky
- tištěná forma
- Součást výroční zprávy
- Jinak

Dalším významným hlediskem je diskutovaná otázka environmentálních indikátorů, jejich počtu, přehlednosti, racionality či dodržování doporučených indikátorů z různých iniciativ. Proto byly zjišťovány následující informace.

3. Počet environmentálních indikátorů v členění podle typu informací používaných ve zprávách:

- počet indikátorů provozní činnosti
- počet indikátorů účinnosti řízení
- počet indikátorů stavu životního řízení

4. Počet environmentálních indikátorů v členění podle účelového využití (skupiny indikátorů) používaných ve zprávách:

- počet generických indikátorů
- počet indikátorů pro systém environmentálního managementu
- počet indikátorů udržitelného rozvoje

5. Počet environmentálních indikátorů v členění podle GRI používaných ve zprávách:

- počet ekonomických indikátorů
- počet environmentálních indikátorů
- počet sociálních indikátorů

Druh vydávané zprávy, její forma publikace a počet jednotlivých environmentálních indikátorů je zjištěn téměř okamžitě a proto není nutné tyto body blíže specifikovat.

V současnosti je zmiňována v souvislosti s udržitelným rozvojem nutnost rovnoměrného rozvoje tří základních pilířů udržitelného rozvoje (ekonomického, environmentálního, sociálního). Proto byly zprávy posuzovány i z hlediska, zda se věnují těmto třem oblastem rovnoměrně či nikoliv.

6. Poměr informací obsažených ve zprávách:

% ekonomických informací

% informací sociálních

% environmentálních informací

Poměr environmentálních, sociálních a ekonomických informací obsažených ve zprávě bude subjektivně odhadnut.

Další aspekt se týkal zajímavého aspektu zvýšení kredibility zprávy:

7. Ověření zprávy environmentálního reportingu:

- Nezávislá třetí strana (renomovaná ověřovací organizace)
- Ověření sdružením, jehož je referující podnik členem
- Jiný způsob ověření

Zpráva environmentálního reportingu může být ověřena třetí nezávislou stranou (první a druhá strana je referující organizace a cílové skupiny příjemců). Třetí stranou může být renomovaná ověřovací organizace nebo i nezávislá nezisková organizace. Také dochází k ověření sdružením, jehož je referující organizace členem (např. právě udílení loga „Responsible Care“). Věrohodnost zprávy může také podpořit vedoucí představitel organizace ve svém prohlášení, kde se zaručí, že zpráva obsahuje všechny environmentálně významné skutečnosti a uvádí je pravdivě. Zpráva může dále obsahovat a dokumentovat okolnosti, které svědčí o zodpovědném environmentálním managementu podniku, např. může obsahovat doklad o certifikaci systému EMS, validaci systému EMAS, udělení titulu „bezpečný podnik“ či udělení loga „Responsible Care“ aj. Při ověřování zpráv může být pozornost třetí strany zaměřena především na: období, které zpráva postihuje a periodu vydávání zprávy; vzor podle kterého byla zpráva koncipována;

cíle vyhlášení v předchozí zprávě; čísla, která musí být pravdivá aj. Fakta o ověření třetí nezávislou stranou budou pravděpodobně uvedena přímo ve zprávě, čímž zvýší věrohodnost zprávy nebo budou uvedeny na internetových stránkách podniku.

8. Jsou ve zprávě obsaženy informace o:

- vlivu činnosti podniku na životní prostředí

ano   částečně   ne

- vlivu výrobků podniku na životní prostředí

ano   částečně   ne

- environmentálním managementu podniku

ano   částečně   ne

Ve zprávě by měly být také uvedeny informace o vlivu činnosti podniku na životní prostředí jako např. zdroje znečišťování, hlavní environmentální aspekty a hlavní environmentální dopady, staré ekologické zátěže aj. Tyto informace budou pravděpodobně jedny z nejvyhledávanějších informací zainteresovanými stranami (zejména veřejností).

Dále mohou být ve zprávě stanoveny vlivy výrobků podniku na životní prostředí, zejména pokud se jedná o spotřební zboží. Popsány mohou být projevy zodpovědného dohledu nad výrobky (prosazující se iniciativa Product Stewardship) jako je např. vrácení obalů, zpětný odběr využitých výrobků a pokud je uvedeno hodnocení životního cyklu výrobku (např. ISO 14040 až 14048), je třeba uvést výsledky. Pokud má podnik uděleny domácí či zahraniční známky typu „ekologicky šetrný výrobek“, je účelné je uvést.

Podnik se může zmínit také o svém environmentálním managementu, tzn. o způsobu řízení ochrany životního prostředí. Lze ve zprávě uvést: pozici podnikového ekologa v hierarchii podnikové organizace, snahu o „čistší produkci“, environmentální řízení či spolupráci s jinými subjekty a školení pracovníků. V případě, že podnik má implementován systém EMS/SMAS, mohou být uvedeny údaje o zavedení, o certifikaci/validaci, o environmentálních cílech a cílových hodnotách, o auditech aj.

9. Obsahuje zpráva informace o výsledcích péče o životní prostředí v oblasti:

- monitorování
- spotřeby neobnovitelných přírodních zdrojů, energií a vody

- souladu s předpisy a normami
- environmentálních nákladů a výnosů
- environmentální komunikace
- vzdělávání a školení vlastních pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí
- podpory společenských aktivit v oblasti ochrany životního prostředí

Aspektem hodnocení zprávy je i obsažení informací o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech, kterými jsou:

- *Výsledky monitorování* emisí do ovzduší a do vod, produkce odpadů, monitorování pracovního prostředí.
- *Spotřeba neobnovitelných přírodních zdrojů*, energií a vody.
- *Soulad s předpisy a normami*, výsledky kontrol, stížnosti.
- *Environmentální náklady a výnosy*, jelikož i ochrana životního prostředí má svoji finanční stránku a v současné době je zvykem ve zprávách vykazovat environmentální náklady, investice a výnosy celkem a také v některých detailech tak, jak je vykazuje podnikové environmentální účetnictví. Pro srovnávání údajů s jinými podniky je třeba používat definici environmentálních nákladů z Příručky ČSÚ pro zpravodajskou jednotku s metodickými pokyny pro vyplnění ročního výkazu ŽP 1-01 [6] nebo z Metodického pokynu [23]. Jaké environmentální náklady mají podniky ve zprávách uvést neupravuje v ČR žádný předpis.

Podniky se mohou ve zprávách environmentálního reportingu zmínit také o případných jiných komunikačních aktivitách než jsou zprávy.

Za zmínku stojí i vzdělávání a školení vlastních pracovníků v oblasti životního prostředí jako jsou např. instruktáže, účasti v různých kurzech aj. Vzdělávání pracovníků je důležité zejména z důvodu zapojení environmentální problematiky do celého podniku.

Většina větších, ale i menších podniků podporuje společenské aktivity v oblasti ochrany životního prostředí a tyto aktivity je vhodné uvést. Jedná se především o spolupráci se školami, se zájmovými a neziskovými organizacemi aj.

10. Je ve zprávě popsán vztah podniku k udržitelnému rozvoji?

- ano   spíše ano   spíše ne   ne

Ve společnosti je v současné době kladen důraz na udržitelný rozvoj, a právě i informace o vztahu podniku k udržitelnému rozvoji mohou být ve zprávě uvedeny, neboť každý podnik by se měl chovat udržitelně a myslet na budoucí generace.

11. Úroveň informací poskytnutá ve zprávě environmentálního reportingu:

Srovnatelnost	1 ⁷⁾	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
Přesnost/úroveň detailu	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
Včasnost	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
Srozumitelnost	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐
Vyváženost	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐

Úroveň informací obsažených ve zprávě můžeme zhodnotit podle různých kritérií.

Kritéria k posouzení, která byla vybrána, jsou:

- Srovnatelnost - informace by měly být sbírány, sestavovány a poskytovány stejným způsobem, aby uživatelům zprávy umožnily analyzovat změny, ke kterým došlo ve výkonnosti podniku za určité časové období. Výkonnost by měla být srovnatelná i s jinými podniky.
- Přesnost - poskytované informace by měly být dostatečně přesné a detailní.
- Včasnost - zprávy by měly být publikovány pravidelně a informace by měly být zainteresovaným stranám poskytovány včas.
- Srozumitelnost - informace by měly být dostupné v takové formě, která bude srozumitelná uživatelům zprávy.
- Vyváženost - zpráva by měla obsahovat pozitivní i negativní aspekty výkonnosti podniku, aby umožnila posoudit celkovou výkonnost.

Všechna tato kritéria a jednotlivé aspekty hodnocení by měly být v určité míře splněny tak, aby zpráva jako ucelený dokument podala svému příjemci všechny podstatné informace a to s dostatečnou srozumitelností a přesností.

---

⁷⁾ Hodnocení podle stupnice: 1 - bod (velmi špatné), 2 - body (špatné), 3 - body (průměrné), 4 - body (dobré), 5 - bodů (velmi dobré).

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V následujících kapitolách jsou shrnuty výsledky výzkumu v oblasti hodnocení zpráv environmentálního reportingu.

5.1 Popis základního souboru a zkoumaného souboru⁸⁾

V rámci výzkumu mělo být zkoumáno celkem 63 zpráv environmentálního reportingu vybraných podniků. Z toho 37 podniků s osvědčením užívat logo Responsible Care a 26 ostatních výrobních podniků. Celkem 28 podniků s oprávněním užívat logo RC je podniků výrobních.

Podniků, které mají zprávy environmentálního reportingu v různé podobě k dispozici na svých internetových stránkách bylo 31 (viz Příloha 2). Celkem 27 podniků z 31 hodnocených podniků má oprávnění užívat logo RC. Ostatní podniky byly osloveny prostřednictvím e-mailu (viz Příloha 4) s prosbou o zaslání jejich zprávy environmentálního reportingu. Oslovených podniků bylo tedy 32 (viz Příloha 3). Přitom pouze 4 podniky na žádost odpověděly, avšak se sdělením, že jsou podniky distribučními a proto zprávu nevydávají. Na základě tohoto zjištění můžeme konstatovat, že některé podniky se ve skutečnosti nesnaží se zainteresovanými stranami komunikovat, a to i přes současný trend otevřenosti k veřejnosti. Důležitým zjištěním je i fakt, že také některé podniky s oprávněním užívat logo RC nemají zájem o zveřejňování informací o jejich vlivu na životní prostředí prostřednictvím zpráv environmentálního reportingu.

5.2 Velikost podniků

Podniky můžeme podle velikosti rozdělit na podniky malé, které mají počet zaměstnanců 0 – 49 a jsou označeny „S“, podniky střední „M“ s počtem zaměstnanců 50 – 249 a podniky velké „L“ s 250-ti a více zaměstnanci. V následující tabulce (tab. 4) jsou zobrazeny podniky základního souboru v členění dle velikosti.

---

⁸⁾ V diplomové práci je použito pro všechny oslovené podniky označení „základní soubor“ a pro podniky, jejichž zpráva byla zkoumána, označení „zkoumaný soubor“.

Tab. 4 Rozdělení základního souboru podle velikosti podniků

Velikost podniků	Absolutní četnost (počtu podniků)	Relativní četnost % (počtu podniků)
S	16	25,40
M	20	31,75
L	27	42,85
Celkem	63	100

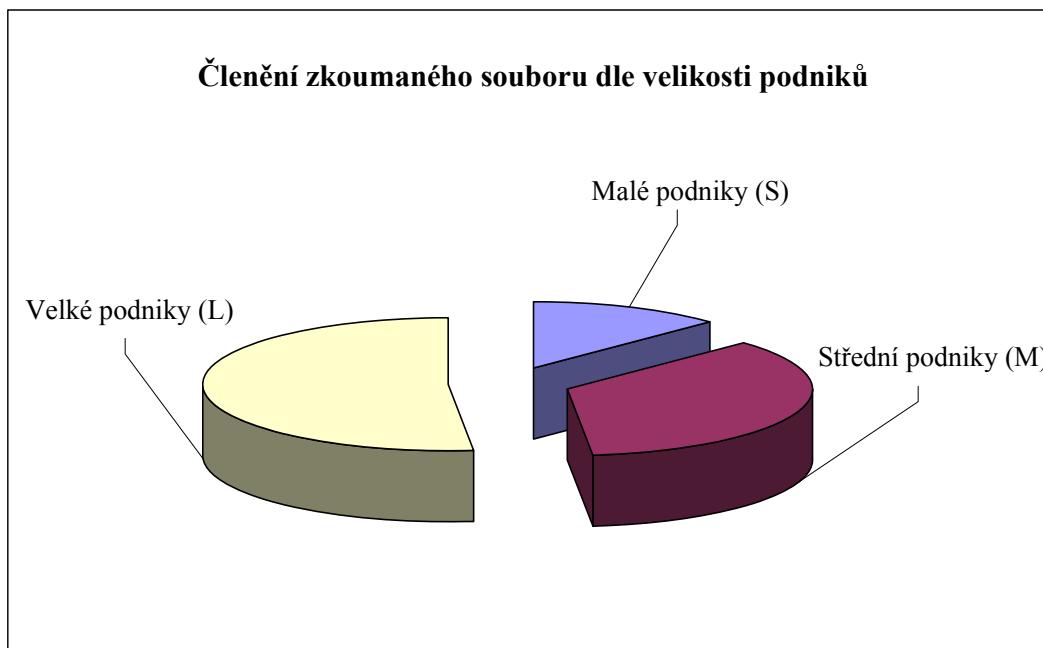
Z tabulky je zřejmé, že největší zastoupení mají podniky s 250-ti a více zaměstnanci. Těchto podniků je 27 a lze říci, že jsou to většinou výrobní podniky, které mají i zahraniční pobočky. Tyto podniky jsou mnohdy součástí skupiny podniků, které byly sloučeny v jednu společnost.

Ze souboru podniků, které měly svoji zprávu dostupnou veřejnosti na internetu a jsou tedy hodnoceny, mají největší zastoupení podniky s více jak 250-ti zaměstnanci (viz tab. 5). Opět se většinou jedná o podniky, které jsou součástí nějakého většího seskupení podniků.

Tab. 5 Rozdělení zkoumaného souboru podle velikosti podniků

Velikost podniků	Absolutní četnost (počtu podniků)	Relativní četnost % (počtu podniků)
S	4	12,91
M	11	35,48
L	16	51,61
Celkem	31	100

Pro lepší vyjádření je členění podniků zkoumaného souboru zobrazeno v následujícím grafu (obr. 4).

Obr. 4 Zobrazení rozdělení podniků zkoumaného souboru dle velikosti

Lze říci, že podniky s počtem zaměstnanců větším než 250 jsou nejvíce zastoupeny jak v základním souboru, tak i ve zkoumaném souboru.

5.3 Výsledky hodnocení zpráv environmentálního reportingu

Zkoumané zprávy byly hodnoceny dle vybraných bodů, které byly představeny v předcházejícím textu. Vyhodnocení celého výzkumu je popsáno v následujících kapitolách.

5.3.1 Druh zprávy

Environmentální reporting rozlišuje 4 typy zpráv. Podniky si mohou zvolit takový typ zprávy, který nejvíce vystihuje jejich výrobu, vztah k životnímu prostředí nebo například souvisí s jejich členstvím v nějaké iniciativě. Pokud podnikům nevyhovují zprávy environmentálního reportingu, mohou vydávat i jiný typ. Tab. 6 uvádí počty podniků vydávající jednotlivé typy zpráv environmentálního reportingu.

Tab. 6 Podniky zkoumaného souboru vydávající jednotlivé typy zpráv

Typ zprávy	Absolutní četnost (počtu podniků)	Relativní četnost % (počtu podniků)
Environmentální zpráva	19	61,29
Zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí	8	25,81
Zpráva o udržitelném rozvoji	0	0
Zpráva o odpovědném podnikání	0	0
Jiný typ zprávy	4	12,90
Celkem	31	100

Z tabulky je zřejmé, že **nejčastěji vydávanou zprávou je environmentální zpráva**, kterou publikuje 19 podniků. Dalším velmi používaným typem zprávy environmentálního reportingu je zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí, tuto zprávu vydává 8 z 31 podniků. **Zprávu o udržitelném rozvoji a zprávu o odpovědném podnikání nepublikoval ani jeden podnik.**

Čtyři podniky vydávají jiný typ zprávy. Prvním typem je Prohlášení o stavu životního prostředí (Prohlášení vydává 1 podnik), které dokumentuje chování podniku ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS). Toto Prohlášení je určeno pro zainteresované strany s cílem informovat všechny zájemce, má tedy stejný význam jako zprávy environmentálního reportingu. Informace o životním prostředí uvedené ve výroční zprávě, a nikoliv v samostatné zprávě, poskytují 2 podniky.

Jiným typem zprávy, kterou publikuje jeden podnik je „Zpráva o bezpečnosti a ochraně zdraví, ochraně majetku, vlivu na životní prostředí a kvalitě“. Specifikem této zprávy je kapitola o ochraně majetku. V této kapitole podnik popisuje ochranu majetku a navrhování opatření, která minimalizují nebezpečí zcizování majetku a vyráběných produktů. Z názvu zprávy je zřejmé, že další specifickou kapitolou této zprávy je kapitola o kvalitě. V této kapitole jsou popsány různé mezilaboratorní porovnávací zkoušky a kvalita produktů z hlediska celkového počtu reklamací. Podnik také popisuje monitorování spokojenosti zákazníků.

Z výzkumu je tedy patrné, že ve zkoumaném souboru podniky nejvíce sestavují a vydávají environmentální zprávu (19 z 31 podniků). Environmentální zpráva je vydávána nejčastěji patrně z toho důvodu, že publikace tohoto typu zprávy je jedním z požadavků programu RC. V příručce pro přípravu, plnění a hodnocení výsledků programu RC je však zmiňována i zpráva o bezpečnosti, zdraví lidí a životním prostředí [32], proto i tato zpráva je často zveřejňována. **Zprávu o zdraví a bezpečnosti a životním prostředí vydává 8 podniků z 31 a zprávu o udržitelném rozvoji a odpovědném podnikání nevydává žádný z hodnocených podniků.**

5.3.2 Forma publikace zpráv

Mezi nejčastější formy publikování zpráv environmentálního reportingu patří publikování v elektronické a v tištěné podobě, a nebo publikování jako součást výroční zprávy. Dalšími možnostmi publikování jsou články v novinách, v odborných časopisech a relace v rozhlasu či v televizi. Výzkum byl zaměřen pouze na formy publikování, které podniky využívají nejčastěji a jsou běžně dostupné pro veřejnost.

Hodnocené zprávy byly k dispozici na internetových stránkách společností a byly publikovány samostatně mimo dvou již zmiňovaných zpráv, které jsou součástí výroční zprávy. Samostatně vydávaných zpráv je tedy 29 což je 93,55 %.

Podniky, které neměly své zprávy environmentálního reportingu zpřístupněné na svých internetových stránkách, byly o zprávy požádány formou e-mailu. Na tento e-mail, jak již bylo uvedeno výše, téměř žádný podnik nereagoval a zprávu neposlal žádný z požádaných podniků. Vzhledem k členství RC je to zarážející a lze to považovat za zanedbání a nepochopení funkce tohoto dobrovolného nástroje.

5.3.3 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle typu informací

Jedním z možných členění indikátorů environmentálního reportingu je rozdělení indikátorů podle typu poskytovaných informací. **Tyto indikátory se dělí na indikátory provozní účinnosti, indikátory účinnosti řízení a indikátory stavu životního**

prostředí⁹⁾. Takřka všechny firmy využívají tyto typy indikátorů. Pokud nevykazují všechny typy indikátorů, tak alespoň jeden z těchto typů. V následující tabulce (tab. 7) jsou uvedeny průměrné počty indikátorů a směrodatná odchylka počtu indikátorů.

Tab. 7 Tabulka průměrného počtu indikátorů v členění dle typu informací

Typ indikátoru	Průměr (počtu indikátorů)	Směrodatná odchylka (počtu indikátorů)
Indikátory provozní účinnosti	20	20
Indikátory účinnosti řízení	8	6
Indikátory stavu životního prostředí	12	11

Průměrný počet indikátorů provozní účinnosti uváděných ve zprávách environmentálního reportingu je 20. Tento typ indikátorů se skládá z indikátorů vstupů (materiálů, surovin, energií apod.), indikátorů fyzických zařízení a vybavení (budov, pozemků, strojů, dopravních prostředků apod.) a indikátorů výstupů (výrobků a služeb, ale i odpadů a emisí). V průměru se průměrný počet indikátorů provozní účinnosti liší od průměru indikátorů provozní účinnosti o 20 indikátorů. Nejvyšší počet těchto indikátorů uvedených ve zprávě je 113 a některé podniky neuvádějí žádný indikátor tohoto typu ve své zprávě.

Průměrný počet indikátorů účinnosti řízení uváděných ve zprávách je 8, tedy nejnižší z uvedených typů. Tyto indikátory lze je rozdělit na systémové indikátory a indikátory pro funkční oblasti organizace. První z nich se týkají otázek realizace environmentálních programů, dodržování závazků či zapojení zaměstnanců. Druhý typ indikátorů pokrývá problematiku plánování, investic, BOZP nebo vztahů s veřejností. V průměru se průměrný počet indikátorů účinnosti řízení liší od průměru indikátorů účinnosti řízení o 6 indikátorů. Nejvyšší počet těchto indikátorů uvedených ve zprávě je 28 a některé podniky ve své zprávě neuvádějí žádný indikátor tohoto typu.

Posledním typem v tomto rozdělení indikátorů environmentálního reportingu jsou **indikátory stavu životního prostředí.** Tyto indikátory mají pro vykazování zpráv environmentálního reportingu velký význam, zejména v oblasti vykazování informací o vlivu podniku na životním prostředí. **Průměrný počet** těchto indikátorů uvedených ve

⁹⁾ Při rozdělení indikátorů na typy a při sdružení indikátorů na skupiny se mohou některé indikátory opakovat v některých typech i skupinách a proto průměrné počty indikátorů uváděné v následujících tabulkách nejsou stejné.

zprávách je 12 a v průměru se průměrný počet indikátorů stavu životního prostředí liší od průměru indikátorů stavu životního prostředí o 11 indikátorů. Indikátory stavu životního prostředí se zaměřují na podávání informací o kvalitě životního prostředí, které obklopuje podnik. Člení se na indikátory složek životního prostředí (vzduch, voda, půda) a indikátory biosféry a antroposféry (živá příroda, lidé, estetická hlediska, kulturní dědictví). Nejvyšší počet indikátorů stavu životního prostředí uvedených ve zprávě je 49 a některé podniky neuvádějí žádný indikátor tohoto typu.

Z výzkumu je zřejmé, že podniky indikátory tohoto typu ve svých zprávách environmentálního reportingu vykazují. **Nejvíce používaným typem jsou indikátory provozní účinnosti s průměrným počtem 20-ti indikátorů uvedených ve zprávě.** Počty jednotlivých typů indikátorů uváděných ve zprávách jsou však proměnlivé vzhledem k vysokým hodnotám směrodatné odchylky. Z toho vyplývá, že počty indikátorů uváděných v jednotlivých zprávách environmentálního reportingu se od sebe velice liší (v průměru až o 20 indikátorů).

5.3.4 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle účelového využití (skupiny indikátorů)

Při sdružení indikátorů environmentálního reportingu dle účelového využití (podnikového, globálního, pro použití managementem apod.) můžeme indikátory rozdělit následovně: **skupina generických indikátorů, skupina indikátorů pro systém environmentálního managementu a skupina indikátorů udržitelného rozvoje.**

Výzkumem zpráv environmentálního reportingu bylo zjištěno, že podniky tyto indikátory využívají a uvádějí je ve svých zprávách v následujících počtech (viz tab.8).

Tab. 8 Tabulka průměrného počtu indikátorů v členění dle účelového využití

Skupina indikátorů	Průměr (počtu indikátorů)	Směrodatná odchylka (počtu indikátorů)
Generické indikátory	19	20
Indikátory pro systém environmentálního managementu	26	21
Indikátory udržitelného rozvoje	28	23

Skupina indikátorů udržitelného rozvoje je dle výzkumu nejvíce používanou skupinou, jejíž průměrný počet indikátorů uvedených ve zprávě je 28. Tyto indikátory lze rozdělit na indikátory environmentální, sociální a ekonomické. Indikátory udržitelného rozvoje jsou určeny spíše pro použití ve zprávách o udržitelném rozvoji organizace, ale z výzkumu, ve kterém nebyla hodnocena ani jedna zpráva o udržitelném rozvoji, je patrné, že využití těchto indikátorů je časté i u jiných typů zpráv environmentálního reportingu. Nejvyšší počet indikátorů této skupiny uvedených ve zprávě je 124 a některé podniky neuvádějí žádný indikátor udržitelného rozvoje.

Při tomto rozdělení indikátorů bylo zjištěno, že podniky nejvíce uvádějí ve zprávách indikátory environmentální. Indikátory sociální a ekonomické jsou ve zprávách environmentálního reportingu vykazovány v menší míře, takřka ve stejném počtu. Tyto tři skupiny indikátorů udržitelného rozvoje byly tedy ve zprávách publikovány v rozdílném poměru.

Průměrný počet indikátorů pro systém environmentálního managementu, který byl ve zprávách poskytován je 26 indikátorů. Skupina indikátorů pro systém environmentálního managementu se dle standardu 14031 rozděluje dále na několik dalších druhů indikátorů. Z těchto druhů se ve zprávách nejčastěji vyskytovaly indikátory stavu životního prostředí (ovzduší, vody, půdy, fauny, flóry apod.) a indikátory profilu provozu podniku (materiálu, energie, výrobků, odpadů, emisí apod.). Nejvyšší počet indikátorů pro systém environmentálního managementu uvedených ve zprávě je 113 a některé podniky opět neuvádějí žádný indikátor tohoto typu.

Poslední skupinou indikátorů v účelovém členění **jsou generické indikátory, které jsou ve zprávách uváděny s průměrným počtem 19-ti indikátorů v jedné zprávě.** Generické indikátory lze také dále rozdělit na jednotlivé typy, kterými jsou například: indikátory vody, ovzduší, emisí, odpadů, hluku a vibrací, energie nebo surovin. Opět byly nejčastěji uváděny indikátory vody, emisí či odpadů, tedy indikátory environmentální. Nejvyšší počet indikátorů této skupiny uvedených ve zprávě je 110 a některé podniky neuvádějí žádný generický indikátor.

Z výzkumu je zřejmé, že podniky skupiny generických indikátorů, indikátorů pro systém environmentálního managementu a indikátorů udržitelného rozvoje používají a vzhledem k ne příliš rozdílným průměrným počtům indikátorů jednotlivých skupin můžeme usuzovat o jejich vyváženém používání. Nicméně vysoké

hodnoty směrodatné odchylky ukazují, že počty ve zprávách uváděných jednotlivých indikátorů v jakékoli skupině jsou opět velmi proměnlivé.

5.3.5 Počet indikátorů environmentálního reportingu v členění dle GRI

Indikátory environmentálního reportingu jsme v předcházející kapitole rozdělili na skupiny indikátorů, jednou z těchto skupin je skupina indikátorů udržitelného rozvoje. Pro její velký význam je indikátorům udržitelného rozvoje věnována tato kapitola.

Indikátory udržitelného rozvoje se většinou používají dle členění iniciativy GRI. Iniciativa GRI usiluje o vypracování společných mezinárodních standardů, kterými by se mohly řídit podniky při podávání zpráv o trvalé udržitelnosti v sociální oblasti, ekonomické oblasti a v oblasti životního prostředí. Vyvíjí se úsilí, aby se zajistilo, že tyto společné standardy budou v souladu s mezinárodními standardy práce a se Směrnicemi OECD. Pokud budou vypracovány odpovídající standardy a procedury, tak se zprávy mohou stát srovnávacím měřítkem pro investory [4].

Iniciativa GRI rozlišuje 3 skupiny indikátorů: environmentální, ekonomické a sociální. Sociální indikátory jsou dále děleny do kategorií Práce, Lidská práva, Společnost a Odpovědnost za produkty. Každá skupina obsahuje soubor základních a doplňkových indikátorů.

Z výzkumu vyplývá, že podniky tyto skupiny indikátorů ve zprávách uvádějí a nejvíce používanou skupinou indikátorů jsou indikátory environmentální viz tab. 9.

Tab. 9 Průměrný počet indikátorů členění dle GRI

Skupina indikátorů	Průměr (počtu indikátorů)	Směrodatná odchylka (počtu indikátorů)
Environmentální indikátory	20	21
Ekonomické indikátory	4	5
Sociální indikátory	4	4

Průměrný počet environmentálních indikátorů zveřejněných ve zprávách environmentálního reportingu je 20. Nejvyšší počet environmentálních indikátorů uvedených ve zprávě je 113 a některé podniky neuvádějí žádný indikátor tohoto typu ve své zprávě. Environmentální indikátory patří opět mezi nejvíce zveřejňované indikátory ve

zprávách environmentálního reportingu, jedná se o indikátory stavu vody, ovzduší, energií, odpadů a materiálů.

V daleko menším počtu jsou ve zprávách předkládány indikátory ekonomické a sociální. **Průměrný počet ekonomických i sociálních indikátorů uváděných ve zprávách je 4.** Nejvyšší počet ekonomických indikátorů uváděných ve zprávě je 19 a naopak některé podniky neuvádějí žádný ekonomický indikátor.

Za skupinu ekonomických indikátorů byly ve zprávách uváděny především indikátory, které vyjadřovaly investice do životního prostředí a ekologické náklady jako např. poplatky a pokuty. V žádné zprávě nebyly uvedeny ekologické výnosy.

Sociální indikátory byly zastoupeny hlavně indikátory o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, tedy indikátory o počtu pracovních úrazů, nemocí z povolání, ztracených dnech, absencích či počtu úmrtí souvisejících s výkonem práce. Dále byly často zmíněny indikátory z oblasti vzdělávání a tréninků pracovníků.

Ve zprávách environmentálního reportingu jsou zveřejňovány také certifikáty a osvědčení z oblasti systémů řízení ochrany zdraví a bezpečnosti práce. Mnoho podniků bylo verifikováno označením „Bezpečný podnik“ a má zavedený systém řízení ochrany zdraví a bezpečnosti práce podle OHSAS 18001:1999.

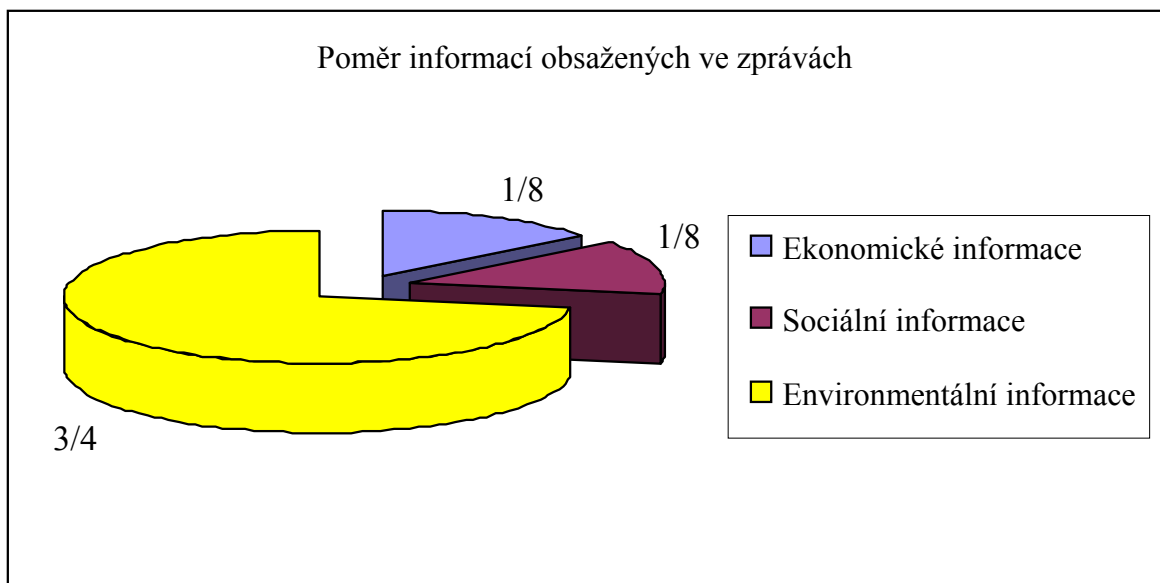
Výzkum ukazuje, že indikátory dle GRI jsou podniky používané a **ponejvíce podniky zveřejňují environmentální indikátory**, které v největší míře charakterizují vliv podniků na životní prostředí. U této skupiny indikátorů je počet indikátorů uváděný v jednotlivých zprávách také proměnlivý, jak lze soudit z hodnoty směrodatné odchylky.

Rozmanitý počet indikátorů v jednotlivých skupinách nasvědčuje, že případná standardizace zpráv z hlediska využití indikátorů může být problematická. Výše směrodatné odchylky ukazuje, že řada podniků používá nedostatečný počet indikátorů a na druhé straně několik podniků vykazuje nadměrné počty.

5.3.6 Poměr informací obsažených ve zprávách

V této části hodnocení zpráv byl subjektivně odhadován poměr informací obsažených ve zprávách. Poměřovány byly **informace ekonomické, sociální a environmentální**. Zobrazení vzájemného podílu informací (ekonomických, sociálních,

environmentálních) získaného zprůměrováním jednotlivých poměrů informací obsažených ve všech zprávách je v následujícím grafu (obr. 5).

Obr. 5 Zobrazení vzájemného podílu informací (ekonomických, sociálních, environmentálních) získaného zprůměrováním jednotlivých poměrů informací obsažených ve všech zprávách

Z obrázku vyplývá, že **podniky** prostřednictvím svých zpráv environmentálního reportingu veřejnosti **poskytují nejvíce environmentální informace**. Tento výsledek byl zjevný již v předcházejícím hodnocení, ve kterém byly zkoumány počty indikátorů environmentálního reportingu dle GRI.

O ekonomických a sociálních informacích podniky informují ve stejném poměru, ale dalo by se říci, že sociální informace byly ve zprávách environmentálního reportingu popsány lépe a rozsáhleji. Na druhou stranu ekonomické informace budou zajisté popsány ve výroční zprávě nebo účetní uzávěrce.

5.3.7 Ověření zpráv environmentálního reportingu

Zprávy environmentálního reportingu mohou být ověřeny nějakou třetí nezávislou stranou. V rámci hodnocení a zkoumání zpráv bylo zjištěno, že **ani jedna z firem zprávu environmentálního reportingu nemá ověřenu**, i když je pravděpodobné, že vedení podniků zprávy schvaluje či ověřuje. Z tohoto výsledku můžeme usuzovat, že podniky

nepřikládají zvýšení důvěryhodnosti své zprávy velký význam, přestože ověřením zprávy by se zvýšila důvěryhodnost zpráv a také spolehlivost poskytnutých informací.

5.3.8 Informace poskytnuté ve zprávě

Podniky mohou veřejnost ve zprávách environmentálního reportingu informovat o různých typech informací z oblasti životního prostředí. Informovat mohou především o vlivu činnosti podniku na životní prostředí. Ve zprávách, které byly zkoumány, bylo zjištěno, že **26 z 31 podniků informuje zainteresované strany o svém vlivu činnosti na životním prostředí** a 4 podniky poskytují tyto informace v méně detailnějším popisu. Zprávy informují veřejnost o zdrojích znečišťování, starých ekologických zátěžích, ochraně vod, odpadovém hospodářství, ochraně ovzduší, výrobě a spotřebě energií. Výjimečně byly ve zprávách nastíněny environmentální aspekty a dopady. Ve zprávách byly většinou naznačeny i vývoje jednotlivých indikátorů a ukazatelů v čase za jednotlivé roky.

Dalšími informacemi, o kterých mohou podniky ve zprávách environmentálního reportingu informovat zainteresované strany jsou informace o vlivu výrobků podniku na životní prostředí. Zkoumáním zpráv bylo zjištěno, že **5 z 31 podniků informuje veřejnost o vlivu svých výrobků na životní prostředí** a dále 6 podniků poskytuje tyto informace v menší míře. Tyto podniky poskytují ve zprávách informace o možnosti vrácení obalů, o možnosti zpětného odběru použitých výrobků, o udělení známky typu „ekologicky šetrný výrobek“, o obměně výrobků - v nově zaváděných výrobcích používají podniky suroviny příznivější na životní prostředí. U některých podniků je popsán zodpovědný dohled nad výrobky v souvislosti s iniciativou Product Stewardship. Zbýlých 20 podniků se o vlivu výrobků podniku na životní prostředí ve zprávách environmentálního reportingu nezmiňuje.

Ve zprávách environmentálního reportingu mohou být uvedeny také informace o environmentálním managementu podniku. **Informace o environmentálním managementu podniku poskytuje veřejnosti 23 z 31 podniků** a 7 podniků se o tomto tématu zmiňuje částečně. Tedy téměř všechny podniky ve svých zprávách popisují jejich environmentální cíle, environmentální politiku, bezpečnostní politiku a její cíle, informace o auditech, vzdělávání zaměstnanců a kvalifikaci zaměstnanců. V některých zprávách je

popsána pozice podnikového ekologa v hierarchii podnikové organizace, snaha o „čistší produkci“, havarijní připravenost, ale i spolupráce s jinými subjekty.

Podniky dále ve zprávách environmentálního reportingu z této oblasti informací uvádějí informace o integrovaných systémech řízení např. o environmentálním systému řízení EMS podle ISO 14001:2005, o systému řízení kvality QMS podle ISO 9001:2001, o systému řízení bezpečnosti při práci OHSAS 18001:1999 a z něho vycházejícího programu „Bezpečný podnik“. Podniky neopomínají ve zprávách zmínit případnou účast v programu Responsible Care.

5.3.9 Informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech obsažené ve zprávě

Tato část výzkumu se zabývá posouzením informací o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech (viz tab. 10).

Tab. 10 Informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech obsažené ve zprávách¹⁰⁾

Informace obsažené ve zprávách o:	% ANO
Monitorování	87
Spotřebě neobnovitelných zdrojů, energií a vody	74
Souladu s předpisy a normami	97
Environmentálních nákladech a výnosech	74
Environmentální komunikaci	45
Vzdělávání a školení vlastních pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí	55
Podpoře společenských aktivit v oblasti ochrany životního prostředí	10

První oblast této části výzkumu se zaměřuje na uvedení výsledků monitorování ve zprávách environmentálního reportingu. Bylo zjištěno, že **27 z 31 podniků uvádí ve svých zprávách environmentálního reportingu informace o monitorování jejich vlivu na životní prostředí**. Podniky monitorují emise do ovzduší a do vod, produkci odpadů a hluk

¹⁰⁾ Mezi podniky, které ve svých zprávách uvádějí informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech, byly zahrnuty také podniky, které se o těchto různých oblastech ve svých zprávách zmiňují případně i jen jednou větou.

na okolí. Ve zprávách podniky uvádějí také frekvenci monitorování. Tento okruh výzkumu je ve zprávách popsán různou intenzitou, ale většinou jen okrajově.

Druhou oblastí, o které mohou podniky zainteresované strany informovat, je spotřeba neobnovitelných přírodních zdrojů, energií a vody. **Celkem 23 podniků z 31 ve svých zprávách uvádí informace o spotřebě neobnovitelných zdrojů, energií a vody.** Pokud podniky ve svých zprávách informují o spotřebě neobnovitelných zdrojů, zmiňují se o tomto tématu dostatečně. Ve zprávách jsou publikovány především informace o spotřebě elektrické energie, zemního plynu, spáleného uhlí a spotřebě vody. Zbylých 8 podniků tyto informace ve svých zprávách environmentálního reportingu neuvádí.

Téměř všechny podniky (30 z 31 podniků) ve svých zprávách environmentálního reportingu informují veřejnost o souladu s předpisy a normami. Podniky ve zprávách uvádějí, že splňují všechny zákonné předpisy a normy. Dále jsou ve zprávách uváděny již zmiňované informace o integrovaných systémech řízení jako jsou: systém řízení jakosti dle normy ISO 9001:2001, systém řízení ochrany životního prostředí dle normy ISO 14001:2005, systém řízení bezpečnosti dle normy OHSAS 18001:1999. Informování veřejnosti o souladu s předpisy a normami podniky nejspíše považují za důležité, neboť toto téma je ve zprávách popsáno s velkou intenzitou.

Další oblastí, o které podniky informují veřejnost ve zprávách environmentálního reportingu, je oblast ekonomická a to ve vztahu k životnímu prostředí. **Celkem 23 z 31 podniků informuje zainteresované strany o environmentálních nákladech a výnosech.** Při zkoumání zpráv environmentálního reportingu bylo zjištěno, že **podniky poskytují pouze informace o environmentálních nákladech.** Informace o environmentálních výnosech nejsou v žádné ze zpráv nastíněny. Ve zprávách jsou většinou vyčísleny investiční náklady, provozní náklady, poplatky a pokuty. O informacích o environmentálních nákladech a výnosech se podniky ve zprávách environmentálního reportingu zmiňují pouze okrajově.

Informace o jiných komunikačních aktivitách než jsou zprávy environmentálního reportingu mohou být ve zprávách poskytnuty také. Tyto informace poskytuje 14 z 31 podniků ve svých zprávách v různé míře, ale ponejvíce je těmto informacím věnováno jen pár řádků. Podniky pořádají setkání se starosty obcí regionu, prostřednictvím nichž jsou starostové seznamováni s aktivitami podniku v oblasti životního prostředí. Dále podniky

pořádají dny otevřených dveří pro širokou veřejnost i pro školy a některé podniky jsou spolupracovníky městských ekologických center.

Celkem 17 z 31 podniků poskytuje zainteresovaným stranám informace o vzdělávání a školení vlastních zaměstnanců v oblasti ochrany životního prostředí. Podniky ve zprávách uvádějí, že své zaměstnance školí v oblasti životního prostředí a pravidelně je přezkušují, hodnotí a doplňují jejich znalosti. Některé podniky školí i zaměstnance externích firem, které ve výrobních areálech působí. Ostatních 14 podniků ve zprávách environmentálního reportingu informace o vzdělávání a školení vlastních zaměstnanců v oblasti životního prostředí neposkytuje. Podniky, které ve svých zprávách poukazují na vzdělávání a školení svých pracovníků v oblasti ochrany životního prostředí, se této oblasti věnují s dostatečnou intenzitou.

Pouze 3 podniky z 31 zveřejňují ve svých zprávách environmentálního reportingu informace o podpoře společenských aktivit v oblasti životního prostředí. Pouze tyto podniky v různé míře spolupracují a podporují městská ekologická centra, podporují a sponzorují ekologická hnutí a mládež s cílem propagovat a vysvětlovat úlohu chemického průmyslu v budování vyspělé ekonomiky, získávat mladé lidi pro studium chemie a celkově přispívat ke kvalitě života v regionu. Tři podniky poskytující informace o podpoře společenských aktivit v oblasti životního prostředí popisují ve svých zprávách tuto oblast jen velmi stručně.

Tato část výzkumu byla věnována různým informacím o výsledcích péče o životní prostředí. **Bylo zjištěno, že podniky monitorují svůj vliv na životní prostředí (87,10 % podniků), ve svých zprávách environmentálního reportingu uvádějí informace o spotřebě neobnovitelných přírodních zdrojů, energií a vody a veřejnost informují i o souladu s předpisy a normami v oblasti životního prostředí (96,80 % podniků).** Z oblasti ekonomické podniky informují zainteresované strany pouze o environmentálních nákladech a 14 z 31 podniků ve zprávách uvádí informace o jiných komunikačních aktivitách než jsou zprávy environmentálního reportingu. **Celkem 54,84 % podniků poskytuje zainteresovaným stranám informace o vzdělávání a školení vlastních zaměstnanců v oblasti ochrany životního prostředí a pouze 3 z 31 podniků zveřejňují ve svých zprávách environmentálního reportingu informace o podpoře společenských aktivit v oblasti životního prostředí.** Informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech jsou ve zprávách uváděny s různou intenzitou. Některým informacím podniky věnují větší pozornost jako například

poskytování informací o souladu s předpisy a normami a naopak některé oblasti jsou popsány pouze okrajově.

5.3.10 Popsání vztahu podniků k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu

Ve zprávách environmentálního reportingu mohou podniky nastínit svůj vztah k udržitelnému rozvoji, neboť v současné době je kladen na udržitelný rozvoj velký důraz.

Celkem **21 z 31 podniků** (67,74 % podniků) **svůj vztah k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu nepopisuje**. Společnou charakteristikou těchto podniků je jejich malá velikost.

Podniky, které svůj vztah k udržitelnému rozvoji spíše nepopsaly, jsou 3. Tyto podniky se zmínily ve své zprávě o udržitelném rozvoji, ale svůj vztah k němu blíže nespecifikovaly.

Dále jsou ve zkoumaném souboru tři podniky, které vztah k udržitelnému rozvoji spíše popsaly, ale pouze ve zkratce.

Pouze 4 podniky se popsání vztahu k udržitelnému rozvoji věnovaly více a popsaly ho podrobněji.

V této části výzkumu bylo zjištěno, že **67,74 % podniků svůj vztah k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu nepopisuje. Pouze 4 podniky se o svém vztahu k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu vyjadřují více.**

5.3.11 Úroveň informací poskytnutá ve zprávách environmentálního reportingu

Ve zprávách environmentálního reportingu byla posuzována také „kvalita“ informací podle kritérií, která byla použita ve výzkumu zaměřeném na zprávy environmentálního reportingu iniciativy GRI. Tato kritéria byla hodnocena podle bodové stupnice, ve které nejhorší hodnocení má hodnotu 1 bodu a nejlepší hodnocení má hodnotu 5 bodů (viz tab. 11).

Tab. 11 Počty ohodnocených podniků jednotlivými kritérii

Body	Srovnatelnost	Přesnost	Včasnost	Srozumitelnost	Vyváženost
1	5	6	8	0	6
2	2	10	0	0	9
3	3	6	0	11	15
4	3	8	0	18	1
5	18	1	23	2	0
Celkem	31	31	31	31	31

Prvním kritériem je **srovnatelnost**, která byla zaměřena na možnost analyzovat změny podniku, ke kterým došlo v jeho výkonnosti za určité časové období. Většina podniků ve svých zprávách umožňuje analyzovat změny výkonnosti za určité časové období a tyto podniky ve svých zprávách, prostřednictvím grafů či tabulek, znázorňují vývoje jednotlivých ukazatelů za několik posledních let. Ostatní podniky ve svých zprávách vývoje ukazatelů v čase neuvádějí, ale několik z nich používá srovnatelné ukazatele s ostatními podniky, což by mohlo být výhodné pro mezipodnikové srovnání.

Druhým kritériem je **přesnost** (úroveň detailu), neboť informace ve zprávách poskytované by měly být dostatečně přesné a detailní. Z tab. 11 je patrné, že velká část podniků ve zprávách environmentálního reportingu informace pro zainteresované strany v podrobnější formě spíše neposkytuje. Pouze několik podniků se snaží ve svých zprávách poskytnout informace detailnější. Lze tedy říci, že část podniků konstrukci zpráv věnuje větší pozornost a poskytuje detailnější informace a část podniků naopak zprávám tolik důležitosti nepřikládá.

Třetím posuzovaným kritériem byla **včasnost**. Hodnocení tohoto kritéria bylo obtížnější, ale po rozhodnutí o tom, že zprávy budou posuzovány bez ohledu na jejich rok vydání bylo hodnocení následující: na jedné straně byly podniky, které na svých webových stránkách nemají aktuální zprávy environmentálního reportingu a na druhé straně podniky, které zainteresovaným stranám poskytují zprávy aktuální (za rok 2006). Podniků poskytujících aktuální verze zpráv je většina.

Dalším posuzovaným kritériem byla **srozumitelnost**. Především srozumitelnost informací ve zprávách poskytovaných, protože podávané informace by měly být v takové

formě, která bude srozumitelná všem uživatelům zpráv. Lze říci, že téměř všechny podniky ve svých zprávách environmentálního reportingu poskytují informace v takové formě, která je dle mého názoru srozumitelná všem zainteresovaným stranám. Pouze několik málo podniků poskytuje také srozumitelné informace, ale celková srozumitelnost je nepatrně menší.

Posledním kritériem, podle kterého byly zprávy environmentálního reportingu hodnoceny, je **vyváženost informací**. Zpráva environmentálního reportingu by měla rovnoměrně informovat o pozitivních i negativních aspektech výkonnosti podniku. Výzkum toto tvrzení nepotvrdil, podniky o nich informují veřejnost v nevyváženém poměru.

Závěrem lze říci, že podniky poskytují zainteresovaným stranám srovnatelné informace z hlediska výkonnosti podniku za určité časové období, avšak tyto informace jsou méně detailní a vyvážené. Kladně je naopak hodnocena srozumitelnost zpráv environmentálního reportingu a jejich včasná publikace.

ZÁVĚR

Ochrana životního prostředí je stále diskutovanějším tématem a veřejnost se čím dál víc upíná na nalezení udržitelných způsobů života a spotřeby.

Koncepce udržitelného rozvoje současného světa představuje alternativní model rozvoje společnosti ve vztahu k nyní dominující industriální ekonomice. Nejčastěji bývá udržitelný rozvoj definován větou ze zprávy Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj (dle Brundtlandové) z r. 1987, která zní takto: „Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“ V současnosti je důraz udržitelného rozvoje kladen především na rovnováhu mezi třemi základními pilíři: sociálním, ekonomickým a environmentálním.

Vzrůstající povědomí veřejnosti o principech ochrany životního prostředí je jedním z důvodů, které vedou podniky k prezentaci jejich vlivu na životní prostředí - environmentální komunikaci. Environmentální komunikace má dle standardu ISO 14063 čtyři úrovně, jednou z těchto úrovní je jednosměrná komunikace nebo-li environmentální reporting. Environmentální reporting (podávání zpráv o chování podniku vůči životnímu prostředí) je informační nástroj, kterým podnik **dobrovolně** informuje zájmové skupiny např. akcionáře, správní orgány, dodavatele, zákazníky, veřejnost apod. o svém environmentálním profilu tj. o vlivech, jimiž působí na životní prostředí a o aktivitách, které v této oblasti vykonal, popřípadě zamýšlí vykonat.

Dle Vaněčka by environmentální reporting měl probíhat ve čtyřech krocích počínaje identifikací cílových skupin a jednotlivých zájemců, dále by mělo následovat rozhodnutí o obsahu sdělení a jakým způsobem bude toto sdělení zveřejněno a celý proces by měl být ukončen zpětnou vazbou (šetřením odezvy sdělení).

V prvním kroku by se měl podnik rozhodovat o tom, **komu by měla být zpráva určena** (jakým zainteresovaným stranám), protože každá zainteresovaná strana může požadovat jiné druhy informací. Zainteresované strany autoři rozdělují různě, v nejjednodušším dělení na: osoby těsně spjaté s organizací (zaměstnanci, vlastníci, akcionáři aj.) a na externí subjekty (finanční komunita, normativní skupiny, konkurence, veřejnost aj.). Po identifikaci zainteresovaných stran a zjištění jejich informačních potřeb

by měly podniky **vybrat takový typ zprávy** environmentálního reportingu, který nejvíce vystihne zájmy všech zainteresovaných stran.

V současné době organizace používají dle rozsahu dobrovolných zpráv environmentálního reportingu tyto typy zpráv: *environmentální zpráva*, která informuje zainteresované strany o chování podniku vůči životnímu prostředí; *zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí*, která podává veřejnosti informace nejen o vlivu činnosti podniku na životní prostředí, ale také informace o zdraví a bezpečnosti; *zpráva o udržitelném rozvoji podniku* informuje nejen o environmentální problematice, ale také o ekonomické a sociální; *zpráva o odpovědném podnikání* zahrnuje další směr a to etický, který informuje např. o lidských právech nebo jednání se zaměstnanci. Pojetí ani osnova zpráv environmentálního reportingu nejsou téměř v žádné zemi jednoznačně stanoveny, ani mezinárodně uznávané standardy toto jednoznačně neupravují. Můžeme říci, že největší snahu v oblasti vydávání těchto zpráv má organizace GRI, která předepsala osnovu zprávy i výběr indikátorů, ale pouze u zprávy o udržitelném rozvoji podniku.

Po rozhodnutí o tom, jaké informace podniky zainteresovaným stranám poskytnou a kterou zprávu environmentálního reportingu k tomuto informování použijí, se mohou podniky **rozhodovat také o způsobu, kterým informace ve zprávě budou publikovat**, což obvykle zahrnuje výběr vhodné struktury a volbu veličin pro kvantifikaci publikovaných informací. K vyjádření a kvantifikaci vlivu podniku na životní prostředí slouží indikátory environmentálního reportingu. Indikátory environmentálního reportingu jsou veličiny, kterými můžeme popsat dopady podniku nebo jejich změny na životní prostředí, obvykle jsou to kvantitativní údaje např. o spotřebách energií, produkci odpadů nebo emisí do ovzduší aj. Na indikátory environmentálního reportingu je kladeno mnoho požadavků. Především je nutné, aby forma indikátorů byla srozumitelná, tím přístupná všem zainteresovaným stranám a aby indikátory výstižně vystihovaly vliv činnosti podniku na životní prostředí. Indikátory environmentálního reportingu můžeme rozdělit na několik typů, a nebo je můžeme sdružit do skupin.

Třetím krokem je **rozhodnutí o způsobu zveřejnění**. Zprávy environmentálního reportingu jsou nejčastěji poskytovány v tištěné podobě nebo v elektronické podobě na webových stránkách. Způsob zveřejnění by měly podniky volit tak, aby mohly co nejefektivněji oslovit zainteresované strany. V současné době se předpokládá, že podniky na svých webových stránkách prezentují svůj vztah k životnímu prostředí a zároveň zainteresovaným stranám poskytují i zprávu environmentálního reportingu.

Posledním krokem je **zpětná vazba**, která může zajistit častější komunikaci se zainteresovanými stranami a podniky díky ní mohou své zprávy zdokonalovat. Zpětná vazba může probíhat například dotazníkovým šetřením nebo kontaktováním obchodních partnerů s cílem zjistit jejich postoj k dané zprávě environmentálního reportingu.

Praktická část diplomové práce se zabývala hodnocením zpráv environmentálního reportingu podle vybraných aspektů, na jehož základě měl být zmapován stav publikování zpráv environmentálního reportingu v podnicích chemického průmyslu. Výzkumem mělo být zjištěno, zda environmentální reporting plní svoji funkci efektivního nástroje, který umožňuje informovat zainteresované strany o vlivu činnosti podniku na životní prostředí. Dále jsme chtěli zjistit, zda jsou zprávy na úrovni běžného standardu a splňují základní náležitosti, které lze u těchto zpráv očekávat. Výzkumem mělo být také ověřeno, do jaké míry se veřejnost může seznámit s environmentální činností podniku, proto bylo primárně ověřováno opublikování zpráv na webových stránkách a až poté došlo k oslovení podniku.

V rámci výzkumu mělo být zkoumáno celkem 63 zpráv environmentálního reportingu. Nakonec bylo zkoumáno pouze 31 zpráv environmentálního reportingu a tyto zprávy měly podniky zpřístupněné v různé podobě na internetu. Z těchto 31 má celkem 27 podniků oprávnění užívat logo RC. Zbylé podniky (celkem 32) své zprávy environmentálního reportingu k dispozici na internetových stránkách neměly a na e-mailovou žádost o zaslání jejich zprávy téměř nikdo nereagoval. Skutečnost, že více než polovina zkoumaného vzorku nepřistoupila na publikování svého vlivu na životní prostředí, ať již aktivně či pasivně, je zvláště v chemickém průmyslu velmi alarmující zjištění. Navíc lze říci, že pouze část podniků, která má oprávnění užívat logo RC, se snaží své zprávy zveřejňovat a plnit tak jeden z bodů programu RC. Ostatních 10 podniků s RC nikoliv a jejich komunikace s veřejností je tudíž na nižší úrovni, než vyžaduje iniciativa RC.

Podniky, jejichž zprávy byly hodnoceny, **nejčastěji vydávají environmentální zprávu** (61,29 % podniků). **Druhým** často používaným **typem zprávy** environmentálního reportingu **je zpráva o zdraví, bezpečnosti a životním prostředí** (25,81 % podniků). Tento výsledek byl předpokládán, neboť vydávání jedné z těchto dvou typů zpráv je požadavkem při plnění jednotlivých bodů v programu RC. **Zprávu o udržitelném rozvoji nepublikoval ani jeden podnik**, což je překvapující s ohledem na iniciativu GRI, která podporuje vydávání tohoto typu zprávy a vydala směrnici s návodem pro všechny podniky jak postupovat při vypracování reportingu udržitelného rozvoje. Rovněž celosvětové

uznání tří pilířů udržitelného rozvoje navádí k rozšíření environmentální komunikace i o sociální a ekonomickou stránku. Tento trend tedy mezi podniky chemického průmyslu není patrný.

Všechny hodnocené zprávy jsou zveřejněny na internetových stránkách společností a jsou publikovány samostatně (29 z 31 podniků) mimo dvou zpráv, které jsou součástí výroční zprávy.

Dále byly zkoumány indikátory environmentálního reportingu obsažené ve zprávách v různém třídění. Při rozdělení indikátorů dle typu informací bylo zjištěno, že nejvíce používanými indikátory jsou indikátory provozní účinnosti s průměrným počtem 20-ti indikátorů uvedených ve zprávě. Tento typ indikátorů se skládá z indikátorů vstupů, indikátorů fyzických zařízení a vybavení a indikátorů výstupů. O častém použití indikátorů provozní účinnosti svědčí i nejvyšší počet těchto indikátorů uvedených ve zprávě, který u jedné ze společností dosáhl počtu 113. Průměrný počet indikátorů stavu životního prostředí uvedených ve zprávách je 12. Tyto indikátory mají pro vykazování zpráv environmentálního reportingu velký význam, zejména v oblasti vykazování informací o vlivu podniku na životním prostředí. Průměrný počet indikátorů účinnosti řízení uváděných ve zprávách je 8, tedy nejnižší z uvedených typů.

Při sdružení indikátorů na skupiny dle účelového využití bylo zjištěno, že nejvíce používanou skupinou indikátorů environmentálního reportingu je skupina indikátorů udržitelného rozvoje s průměrným počtem 28 indikátorů uvedených ve zprávě. U této skupiny indikátorů je opět nejvyšší počet indikátorů uvedený ve zprávě velmi vysoký a dosáhl počtu 124 indikátorů. Je důležité zmínit, že tyto velmi vysoké počty indikátorů (indikátorů udržitelného rozvoje a indikátorů provozní účinnosti) uvedené ve zprávě patří jednomu podniku. Tento příliš vysoký počet indikátorů vyvolává otázku, do jaké míry je tento rozsah informací pro zainteresované strany přínosem. Průměrný počet indikátorů pro systém environmentálního managementu, který byl ve zprávách poskytován, je 26 indikátorů. Toto číslo lze považovat s ohledem na běžné standardy za přiměřené. Poslední skupinou indikátorů v účelovém členění jsou generické indikátory, které jsou uváděny s průměrným počtem 19-ti indikátorů v jedné zprávě.

Jednou ze skupin v předcházejícím členění byla skupina indikátorů udržitelného rozvoje. Indikátory udržitelného rozvoje jsou úzce spjaty s iniciativou GRI, která je ve spolupráci se zainteresovanými stranami vytvořila. GRI rozlišuje tři skupiny indikátorů:

ekonomické, sociální a environmentální. Tyto tři skupiny indikátorů by měly být uváděny ve stejném poměru. Tyto indikátory jsou obecně aplikovatelné a lze je považovat za významné pro většinu podniků. Z výzkumu je patrné, že podniky tuto skupinu indikátorů používají a nejvíce používanými jsou indikátory environmentální s průměrným počtem 20-ti indikátorů uvedených ve zprávě. Indikátory sociální a ekonomické jsou využívány v daleko menším počtu než environmentální. Jelikož podniky zprávu o udržitelném rozvoji nevydávají, snad není třeba, aby indikátory uváděly ve stejném poměru. Přesto ve vztahu k tendenci rovnováhy tří pilířů udržitelného rozvoje toto zjištění naznačuje, že se podniky příliš touto rovnováhou nezabývají. Pokud by se podniky řídily příručkou G3, tak by musely vysvětlit, proč některé indikátory vynechaly.

Rozmanitý počet indikátorů v jednotlivých skupinách nasvědčuje, že případná standardizace zpráv z hlediska využití indikátorů může být problematická. Výše směrodatné odchylky ukazuje, že řada podniků používá nedostatečný počet indikátorů, a na druhé straně několik podniků vykazuje nadměrné počty.

V rámci výzkumu byl odhadován i poměr informací (ekonomických, sociálních, environmentálních) uvedených ve zprávách. Výzkumem bylo zjištěno, že podniky poskytují zainteresovaným stranám především environmentální informace. Sociální a ekonomické informace jsou poskytovány ve stejném poměru, ale informace z oblasti sociální jsou popsány podrobněji. Tento výsledek byl předpokládán, protože zprávy environmentálního reportingu by měly informovat hlavně o environmentálních informacích a zejména ekonomické, ale i sociální informace mohou být uvedeny v jiných dokumentech.

Z výzkumu je zřejmé, že **ani jeden z podniků svou zprávu neověřuje třetí nezávislou stranou**. Toto zjištění je zarážející, neboť ověřením zprávy by se zvýšila její důvěryhodnost a spolehlivost poskytnutých informací. Můžeme tedy říci, že podniky zprávy sice vydávají, ale o posílení jejich kredibility nijak významně neusilují.

Ve zprávách, které byly zkoumány, bylo zjištěno, že 26 z 31 podniků informuje zainteresované strany o vlivu svých činností na životním prostředí. Zprávy informují veřejnost o zdrojích znečišťování, starých ekologických zátěžích, ochraně vod, odpadovém hospodářství, ochraně ovzduší, výrobě a spotřebě energií. Dále bylo zjištěno, že pouze 5 z 31 podniků informuje zainteresované strany o vlivu svých výrobků na životní prostředí (o možnosti vrácení obalů, o možnosti zpětného odběru použitých výrobků aj.). Informace

o environmentálním managementu podniku poskytuje veřejnosti 23 z 31 podniků. Tedy téměř všechny podniky ve svých zprávách popisují jejich environmentální cíle, environmentální politiku, bezpečnostní politiku a její cíle, informace o auditech, vzdělávání zaměstnanců a kvalifikaci zaměstnanců.

Výzkum se zabýval i posouzením informací o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech. Bylo zjištěno, že podniky monitorují svůj vliv na životní prostředí (87,10 % podniků), ve svých zprávách environmentálního reportingu uvádějí informace o spotřebě neobnovitelných přírodních zdrojů, energií a vody a veřejnost informují i o souladu s předpisy a normami v oblasti životního prostředí (96,80 % podniků). Z oblasti ekonomické podniky informují zainteresované strany pouze o environmentálních nákladech a 14 z 31 podniků ve zprávách uvádí informace o jiných komunikačních aktivitách než jsou zprávy environmentálního reportingu. Celkem 54,84 % podniků poskytuje zainteresovaným stranám informace o vzdělávání a školení vlastních zaměstnanců v oblasti ochrany životního prostředí a pouze 3 z 31 podniků zveřejňují ve svých zprávách environmentálního reportingu informace o podpoře společenských aktivit v oblasti životního prostředí. Informace o výsledcích péče o životní prostředí v těchto oblastech byly ve zprávách uváděny v různé míře, některé informace byly popsány dostatečně a jiné naopak.

Z výzkumu je také patrné, že **67,74 % podniků svůj vztah k udržitelnému rozvoji** ve zprávách environmentálního reportingu **nepopisuje**. Pouze 4 podniky se o svém vztahu k udržitelnému rozvoji ve zprávách environmentálního reportingu vyjadřují více. Popsání vztahu podniku k udržitelnému rozvoji určitě není jedním z hlavních bodů zpráv, ale vzhledem k tomu, že se jedná o zprávy environmentálního reportingu, bylo by popsání vztahu podniků k udržitelnému rozvoji zajisté hodnoceno kladně.

Zprávy environmentálního reportingu byly hodnoceny také z hlediska úrovně informací poskytnutých ve zprávě, tedy spíše přijatelnosti pro příjemce zpráv. Můžeme říci, že podniky poskytují zainteresovaným stranám srovnatelné informace z hlediska výkonnosti podniku za určité časové období, avšak tyto informace jsou méně detailní a vyvážené. Srozumitelnost jako jedno z nejdůležitějších kritérií, byla hodnocena pozitivně a **můžeme říci, že téměř všechny zprávy jsou pro jejich uživatele srozumitelné.**

Závěrem lze konstatovat, že **podniky v současné době zprávy environmentálního reportingu vydávají, řada zjištění svědčí o tom, že ne s dostatečnou pečlivostí a**

mnohdy bez ochoty komunikace se zainteresovanými stranami. Zajímavým zjištěním je, že **ne všechny podniky s oprávněním užívat logo RC zprávy zveřejňují na svých internetových stránkách**, i když by to pro ně měla být povinnost. **Kladně lze hodnotit používání indikátorů environmentálního reportingu**, neboť téměř všechny podniky s indikátory pracují a informace o vlivu činnosti jejich podniku prostřednictvím indikátorů publikují. Hodnocením bylo také zjištěno, že podniky ve svých zprávách nejvíce uvádějí environmentální informace i indikátory. U zpráv environmentálního reportingu by tento výsledek mohl být předpokládán, ale přesto s ohledem na iniciativu GRI a udržitelný rozvoj se předpokládá, že by podniky do budoucna měly uvádět informace environmentální, ekonomické a sociální v přibližně stejném poměru. Tento trend tedy nebyl výzkumem potvrzen. Neověření ani jedné zprávy environmentálního reportingu je také zajímavé zjištění, protože zpráva by po ověření získala lepší status a pro zainteresované strany byla důvěryhodnější. Celkově by se dalo říci, že zprávy environmentálního reportingu by mohly být detailnější a vyváženější.

I přes skutečnost, že podniky k vypracování svých zpráv environmentálního reportingu nemají žádnou jednotnou osnovu či předlohu a mnohdy pro ně koncipování zpráv může být obtížné, můžeme říci, že zprávy podniků, které je vydávají jsou na solidní úrovni a některé zprávy lze zhodnotit jako velmi zdařilé.

Přehled zkratk

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CEFIC	European Chemical Industry Council – Evropská rada chemického průmyslu
CEMC	České ekologické manažerské centrum
CERES	Coalition for Environmentally Responsible Economies - Koalice pro ekologicky zodpovědnou ekonomiku
CSR	Corporate Social Responsibility - Společenská odpovědnost firem
ČIA	Český institut pro akreditaci
ČSÚ	Český statistický úřad
EBIT	Zisk před zdaněním a úroky
ECI	Indikátor stavu životního prostředí
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme - Systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí
EMS	Environmental Management System - Systém environmentálního řízení
EPI	Indikátor environmentálního profilu
FECC	Evropské federace chemických obchodníků
GRI	Global Reporting Initiative - Světová ohlašovací iniciativa
GEMI	Global Environmental Management Initiative - Světová environmentální iniciativa managementu
HDP	Hrubý domácí produkt
HSE	Health and Safety Executive - Organizace pro zdraví a bezpečnost
ICCA	International Council of Chemical Associations - Mezinárodní rada chemického průmyslu
ICC	International Centre of Commerce - Mezinárodní obchodní komora
INEM	International Network for Environmental Management - Mezinárodní síť pro environmentální management

MPI	Indikátor řízení environmentálního profilu
OPI	Indikátor profilu provozu
OECD	Organization for Economic Cooperation Development - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
ORSE	Observatoire sur la Responsabilité Sociétale des Entreprises – Organizace zabývající se společenskou odpovědností firem a udržitelným rozvojem
QMS	Quality Management System - Systém managementu jakosti
RC	Responsible Care - Odpovědné podnikání v chemii
SCHP	Svaz chemického průmyslu
SD, UR	Sustainable Development - Udržitelný rozvoj
UNEP	United Nations Environment Programme - Program OSN pro životní prostředí
WBCSD	World Business Council for Sustainable Development - Světová podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj
ŽP	Životní prostředí

Literatura

1. Blažej Anton: Chemické aspekty životného prostredia. Bratislava: ALFA.
2. České centrum čistší produkce: Metodika materiálových a energetických toků na podnikové a regionální úrovni [online]. [cit.2007-11-15]. Dostupný z <<http://www.cpc.cz/projekty/vyzkum/mattoky/ind.php>>
3. České ekologické manažerské centrum: Aplikace environmentálního účetnictví na mikroekonomické a makroekonomické úrovni v podmínkách ČR [online]. Praha: 2004. [cit.2006-11-9]. Dostupný z <www.cemc.cz>
4. Českomoravská konfederace odborových svazů: Návod pro uživatele Směrnice Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) pro nadnárodní společnosti. [online]. [cit.2008-1-4]. Dostupný z <<http://ww2.cmkos.cz/aktualne.php?action=detail&id=21>>
5. Český institut pro akreditaci: Doporučení komise ze dne 7. září 2001 o zásadách pro provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS) [online]. [cit.2006-11-9]. Dostupný z <<http://www.cai.cz/default.aspx?id=34>>
6. Český statistický úřad: Roční výkaz o údajích na ochranu životního prostředí ŽP 1-01 [online]. [cit.2007-11-12] Dostupný z <<http://dw.czso.cz/pls/vykazy/pdfsoub?xid=86&xtyp=T>>
7. ČSN EN ISO 14001 Systémy environmentálního managementu – požadavky s návodem pro použití. Praha, 2005.
8. Envirohelp: Environmentální indikátory [online]. [cit.2007-10-16]. Dostupný z <<http://www.envirohelp.cz/stranka.asp?id=71>>
9. Environmentální indikátory [online]. [cit.2007-11-15]. Dostupný z <<http://www.envir.ee/programmid/pharecd/soes/czech/cr97-htm/indic-cz.htm>>
10. Fedorová Anna, Hájek Miroslav, Hyršlová Jaroslava, Kocmanová Alena: Environmentální management podniku – environmentální účetnictví a rozhodovací úlohy. 2004. Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o. Brno. ISBN 80-7204-374-9

11. Global Reporting Initiative: Score reports [online]. [cit.2007-11-2]. Dostupný z <<http://awards.globalreporting.org/rca-score.do?dispatchParam=showAttributesTab>>
12. Global Reporting Initiative: G3 Guidelines. [online]. [cit.2007-11-2]. Dostupný z <<http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/G3Guidelines/>>
13. Herčík Miloslav: Životní prostředí: Základy environmentalistiky. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006. ISBN 80-248-1073-5
14. Hyršlová Jaroslava, Vávra Jan, Hájek Miroslav: Externí environmentální komunikace jako součást EMS. Pardubice, 2005. Univerzita Pardubice, Fakulta chemicko-technologická.
15. Konečný Miloslav: Management ochrany a tvorby životního prostředí. Opava: Slezská univerzita, 1999. ISBN 80-85879-00-X
16. Masarykova Univerzita Brno: Environmentální informace [online]. [cit.2007-10-16]. Dostupný z <http://www.fi.muni.cz/~tomp/envi/slides/slide10_2.html>
17. Ministerstvo financí ČR: Základy udržitelného rozvoje [online]. [cit.2006-11-20]. Dostupný z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/udrzitelny_rozvoj.html>
18. Ministerstvo životního prostředí: Dobrovolné podnikové zprávy o vztahu k životnímu prostředí, o zdraví a bezpečnosti, a o udržitelném rozvoji. Planeta 2006, č. 1. DOBEL, Lanškroun. ISSN 1801-6898
19. Ministerstvo životního prostředí: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 ze dne 19. března 2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS). Příloha III. [online]. [cit.2006-11-20]. Dostupný z <[http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPPRF7UZ42W](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPPRF7UZ42W)>
20. Ministerstvo životního prostředí: Environmentální účetnictví na mikroekonomické úrovni. Planeta 2006, č. 2. [online]. [cit.2006-11-29]. ISSN 1801-6898. Dostupný z <<http://www.env.cz/osv/edice.nsf/a02fcb9439f4537fc1256fbe00491592/d00e08821c167ea5c1257125003ff52b?OpenDocument>>
21. Ministerstvo životního prostředí, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Pardubice, Univerzita J.E. Turkyň v Ústí nad Labem, ČZU Praha: Účetnictví a reporting udržitelného rozvoje na mikroekonomické a makroekonomické úrovni.

Brno, 28. – 30.května 2007. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Univerzita Pardubice 2007. ISBN 978-80-7194-970-1

22. Ministerstvo životního prostředí: EMAS systém environmentálního řízení a auditu, Příručka k Programu EMAS. Planeta 2007, č. 1. ISSN 1801-6898.
23. Ministerstvo životního prostředí. Metodický pokyn pro zavedení environmentálního manažerského účetnictví [online]. [cit.2007-11-12] Dostupný z <[http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPAKF4K7MXW](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPAKF4K7MXW)>
24. Příroda.cz: Význam slova „Trvale udržitelný rozvoj“ [online]. [cit.2006-11-9]. Dostupný z <<http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=181>>
25. Ráček Jan, Pikner Tomáš, Hřebíček Jiří: Informační systém pro nakládání s odpady Odpadový server České republiky. Katedra informačních technologií, Fakulta informatiky, Masarykova univerzita v Brně [online]. [cit.2007-12-20]. Dostupný z <<http://www.osu.cz/katedry/kip/aktuality/sbornik99/pitner.html>>
26. Rusko Miroslav, Piatrik Milan, Kotovicová Jana: Environmentálne manažérstvo. Žilina: Strix. n.f., 2004. ISBN 80-969257-0-9
27. Růžička Pavel: Environmentální reporting v rámci EMAS [online]. Envi web. [cit.2007-11-20]. Dostupný z <http://www.enviweb.cz/?env=ems_archiv_fafge/Environmentalni_reporting_v_ramci_EMAS.html>
28. Rynda Ivan: Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání. Centrum pro otázky životního prostředí UK [online]. [cit.2006-11-3]. Dostupný z <http://www.czp.cuni.cz/projekty/konf_hledani/Sbornik/Rynda.htm>
29. Slovník USV [online]. [cit.2007-10-21]. Dostupný z <http://platforma.usvpartner.cz/index.php?option=com_glossary&func=display&letter=E&Itemid=99999999&catid=1&page=1>
30. Společenská odpovědnost firem: Podávání zpráv o společenské odpovědnosti firem [online]. [cit.2006-12-4]. Dostupný z <<http://www.csr-online.cz/Page.aspx?reporting>>
31. Společenská odpovědnost firem: Příručka pro efektivní komunikaci. Evropská komise ČR pro podnikání [online]. [cit.2006-12-4] Dostupný z <<http://www.csr-online.cz/Page.aspx?csrkomunikace>>

32. Svaz chemického průmyslu: Příručka pro přípravu, plnění a hodnocení výsledků programů členských společností SCHP ČR, Program Responsible Care – odpovědné podnikání v chemii. [online]. [cit.2008-31-3]. Dostupný z <<http://www.unipetrol.cz/docs/RC-Novela-p%F8%EDru%E8ky-2002.doc>>
33. Svaz chemického průmyslu: Výroční zpráva 2006 o vývoji chemického průmyslu v ČR. [online]. [cit.2008-31-3]. Dostupný z <<http://www.unipetrol.cz/docs/V%FDro%E8n%ED%20zpr%E1va%202006-zkr%E1cen%E1%20verze.doc>>
34. Študent Jiří, Hyršlová Jaroslava, Vaněček Vojtěch: Udržitelný rozvoj a podnikání, Environmentální reporting, Hodnocení udržitelného rozvoje a environmentální účetnictví. Edice CEMC – Příručka pro odborníky a vedení organizací. 2005. ISBN 80-85990-09-1
35. Študent Jiří: Environmentální komunikace – požadavky připravované normy ISO 14063. Environmentální aspekty podnikání 2003, č. 4. [online]. [cit.2006-11-4]. Dostupný z <www.cemc.cz>
36. Univerzita Karlova v Praze: Co jsou to indikátory [online]. [cit.2007-11-15]. Dostupný z <<http://cozp.cuni.cz/COZP-14.html>>
37. Univerzita Karlova v Praze, centrum pro otázky životního prostředí, květen 2002. Zdroje a prostředí. K udržitelnému rozvoji české republiky: Vytváření podmínek. ISBN 80-238-8378-X
38. Vaněček Vojtěch: Environmentální reporting podle metody Oreé [online]. [cit.2006-11-19]. Dostupný z <<http://www.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/08571034e06757a6c1256d600045a7fa?OpenDocument>>
39. Vaněček Vojtěch: Environmentální reporting [online]. CEMC Praha. [cit.2006-11-6]. Dostupný z <<http://www.env.cz/www/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/b9c1029b6e1d5cd9c1256ac3002e75e5?OpenDocument>>
40. Vaněček Vojtěch: Komunikace o životním prostředí a environmentální reporting podle metody Oreé. Environmentální aspekty podnikání 2003, č. 4. [online]. [cit.2006-11-4] Dostupný z <www.cemc.cz>

41. Veber Jaromír: Environmentální management. Praha: Economica, 2002.
ISBN 80-245-0336-0
42. Večeřová Lucie: Reporting o udržitelném rozvoji podniku. Semestrální projekt.
Pardubice, 2007. Univerzita Pardubice, Fakulta chemicko-technologická.
SP 346/2006/07.
43. Volejníková Irena: Environmentální reporting. Environmentální aspekty podnikání
2003, č. 4. [online]. [cit.2006-11-4]. Dostupný z <www.cemc.cz>
44. World Business Council of Sustainable Development: Measuring eco-efficiency a
guide to reporting company performance [online]. [cit.2008-1-2]. Dostupný z
<<http://www.wbcsd.org/DocRoot/inRjcUqcjX3UepuL9xAN/MeasuringEE.pdf>>

Seznam tabulek

Tab. 1	Cílové skupiny zainteresovaných osob pro příjem environmentální zprávy.....	22
Tab. 2	Příklady indikátorů environmentálního reportingu vhodných buď pro interní	44
Tab. 3	Skupiny indikátorů udržitelného rozvoje ČR (s počty indikátorů).....	47
Tab. 4	Rozdělení základního souboru podle velikosti podniků.....	58
Tab. 5	Rozdělení zkoumaného souboru podle velikosti podniků.....	58
Tab. 6	Podniky zkoumaného souboru vydávající jednotlivé typy zpráv	60
Tab. 7	Tabulka průměrného počtu indikátorů v členění dle typu informací	62
Tab. 8	Tabulka průměrného počtu indikátorů v členění dle účelového využití.....	63
Tab. 9	Průměrný počet indikátorů členění dle GRI	65
Tab. 10	Informace o výsledcích péče o životní prostředí v různých oblastech obsažené ve zprávách.....	69
Tab. 11	Počty ohodnocených podniků jednotlivými kritérii	73

Seznam obrázků

Obr. 1 Typy zpráv environmentálního reportingu.....	26
Obr. 2 Systém získávání dat pro stanovení environmentálních indikátorů	40
Obr. 3 Členění indikátorů environmentálního reportingu v EMAS [25].....	43
Obr. 4 Zobrazení rozdělení podniků zkoumaného souboru dle velikosti.....	59
Obr. 5 Zobrazení vzájemného podílu informací (ekonomických, sociálních, environmentálních) získaného zprůměrováním jednotlivých poměrů informací obsažených ve všech zprávách	67

Seznam příloh

Příloha 1 Základní indikátory udržitelného rozvoje podle GRI	92
Příloha 2 Seznam podniků, které zveřejňují zprávu environmentálního reportingu	95
Příloha 3 Seznam podniků, které zprávu environmentálního reportingu nezveřejňují	96
Příloha 4 Žádost podnikům o zaslání jejich zprávy environmentálního reportingu.....	98

Základní indikátory udržitelného rozvoje podle GRI¹¹⁾

Indikátory ekonomické výkonnosti

Aspekt: Ekonomická výkonnost	
EC1	Výsledek hospodaření, či jinak vyjádřená ekonomická hodnota (výnosy, provozní náklady, odškodnění zaměstnancům, dary a další náklady vynaložené na rozvoj oblasti, např. daného regionu, nerozdělený zisk, platby poskytovatelům kapitálu a státu)
EC2	Finanční důsledky a další rizika a příležitosti pro podnik, vyvolané klimatickými změnami
EC3	Krytí závazků z titulu dlouhodobých emitovaných dluhopisů
EC4	Významné finanční příspěvky od státu
Aspekt: Tržní prezentace	
EC6	Politika a přístupy k dodavatelům z dané lokality, podíl místních dodavatelů na výdajích podniku (ve všech významných lokalitách, kde podnik provozuje svoje podnikatelské aktivity)
EC7	Přístupy podniku k získávání pracovníků z dané lokality a jejich zastoupení v podniku (ve všech významných lokalitách, kde podnik provozuje své podnikatelské aktivity)
Aspekt: Nepřímé ekonomické dopady	
EC8	Investice do infrastruktury a služby, poskytované primárně pro veřejný prospěch, a jejich dopady

Indikátory environmentální výkonnosti (environmentálního profilu)

Aspekt: Materiály	
EN1	Spotřeba materiálu (hmotnosti, objemy)
EN2	Procentní podíl recyklovaných vstupních materiálů
Aspekt: Energie	
EN3	Spotřeba energie (primární energetické zdroje)
Aspekt: Voda	
EN8	Celkový odběr vody
Aspekt: Biodiverzita (rozmanitost)	
EN11	Umístění a velikost vlastních nebo pronajatých pozemků spadajících nebo sousedících s chráněnými územími a oblastmi s vysokou hodnotou biodiverzity
EN12	Popis a významné dopady podnikových činností, produktů a služeb na biodiverzitu v chráněných oblastech a oblastech s vysokou hodnotou biodiverzity
Aspekt: Emise, odpadní vody a odpady	
EN16	Celkové emise skleníkových plynů
EN19	Emise látek, které způsobují úbytek ozónu
EN20	NO, SO a další významné emise (podle typů)
EN21	Celkové množství vypouštěné vody (kvalita vody a místo vypouštění)
EN22	Celkové množství odpadů (podle typů a nakládání s nimi)
EN23	Významné úniky (celkový počet, objemy)
Aspekt: Produkty a služby	

¹¹⁾ Základní indikátory udržitelného rozvoje podle GRI byly získány z práce „Reporting o udržitelném rozvoji podniku“ [42].

EN26	Iniciativy zmírňující environmentální dopady produktů a služeb a rozsah snížení dopadů
EN27	Zpětně odebrané produkty a obaly, jejich procentní podíl z celkového prodeje (podle kategorií)
Aspekt: Dodržování zákonů a nařízení	
EN28	Výše pokut a celkový počet nepeněžitých sankcí za nedodržení environmentálních zákonů a nařízení

Indikátory pro oblast sociální

Práce a pracovní postupy

Aspekt: Zaměstnanost	
LA1	Pracovní síly (dle pracovního poměru, pracovní smlouvy, regionu)
LA2	Počty pracovníků a fluktuace podle věkových skupin, pohlaví, regionů
Aspekt: Pracovní vztahy	
LA4	Procento zaměstnanců spadajících pod kolektivní smlouvy
LA5	Minimální výpovědní doba týkající se provozních změn (včetně toho, zda je to specifikováno v kolektivní smlouvě)
Aspekt: Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	
LA7	Pracovní úrazy, nemoci z povolání, ztracené dny, absence a počet úmrtí souvisejících s výkonem práce (podle regionů)
LA8	Vzdělávání, tréninky, poradenství, prevenční programy a programy zaměřené na řízení rizik, pomáhající pracovníkům, jejich rodinám nebo v rámci místní komunity v oblasti nemocí z povolání
Aspekt: Tréninky a vzdělávání	
LA10	Průměrný počet hodin tréninku na jednoho zaměstnance ročně (podle kategorií zaměstnanců)
Aspekt: Rozmanitost a rovnocenná příležitost	
LA13	Struktura zaměstnanců (dle kategorií: podle pohlaví, věkových skupin a dalších kritérií), plnění nařízení a dohod
LA14	Porovnání základního platu mužů a žen (podle kategorií zaměstnanců)

Lidská práva

Aspekt: Investiční a obchodní praktiky	
HR1	Významné investiční dohody, které obsahují klauzule o lidských právech nebo které jsou v souladu s lidskými právy
HR2	Procentní zastoupení významných dodavatelů a smluvních partnerů, kteří své podnikatelské činnosti realizují v souladu s lidskými právy, popř. přijali opatření pro dosažení souladu s lidskými právy
Aspekt: Nediskriminování	
HR4	Celkový počet případů diskriminace
Aspekt: Svoboda asociací a kolektivní vyjednávání	
HR5	Provozní činnosti (provozy), kde by mohla být významně ohrožena svoboda asociací a kolektivní vyjednávání, opatření na podporu těchto práv

Aspekt: Dětská práce	
HR6	Provozní činnosti (provozy) s významným rizikem dětské práce a opatření podniknutá pro eliminaci dětské práce
Aspekt: Nucená práce	
HR7	Provozní činnosti (provozy) a významným rizikem nucených prací a opatření podniknutá pro eliminaci nucených prací

Společnost

Aspekt: Komunita	
SO1	Povaha, rozsah a efektivnost programů a postupů, které hodnotí a řídí dopady provozních činností na komunity
Aspekt: Korupce	
SO2	Podnikatelské jednotky s rizikem korupce
SO3	Procento zaměstnanců školených (trénovaných) v problematice protikorupční politiky podniku a v protikorupčních postupech
SO4	Akce podniknuté v důsledku zjištění korupčního jednání
Aspekt: Veřejná politika	
SO5	Pozice a zapojení do veřejné politiky
Aspekt: Dodržování zákonů a nařízení	
SO8	Výše pokut a celkový počet nepeněžitých sankcí za nedodržení zákonů a nařízení

Odpovědnost za produkty

Aspekt: Bezpečnost a ochrana zdraví zákazníků	
PR1	Fáze životního cyklu, které byly vyhodnoceny jako významné pro zlepšení vzhledem k bezpečnosti a ochraně zdraví, a významné kategorie produktů a služeb, kterým je třeba věnovat pozornost
Aspekt: Označování produktů a služeb	
PR3	Typ informací o produktech a službách, které jsou vyžadovány, a významné kategorie produktů a služeb, kterých se to týká
Aspekt: Marketingová komunikace	
PR6	Programy v rámci marketingové komunikace (které jsou realizovány v souladu se zákony, standardy i v rámci dobrovolných přístupů)
Aspekt: Dodržování zákonů a nařízení	
PR9	Výše pokut za nedodržování zákonů a nařízení, týkající se poskytování a používání produktů a služeb

Seznam podniků, které zveřejňují zprávu environmentálního reportingu

1. AIR PRODUCTS
2. ARNAUD Česká, spol. s r.o.
3. BALAKOM, a.s.
4. BARVY TEBAS, spol. s r.o.
5. BorsodChem MCHZ, s.r.o.
6. Chemoprojekt, a.s.
7. Chemotex, a.s.
8. Colorlak, a.s.
9. CS Cabot, spol. s r.o.
10. ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s.
11. DEZA, a.s.
12. Eurosupport Manufacturing Czechia, s.r.o.
13. Explosia, a.s.
14. FARMAK, a.s.
15. Fatra, a.s.
16. GUMOTEX, a.s.
17. KAUČUK, a.s.
18. KEMIFLOC, a.s.
19. Lach-Ner, s.r.o.
20. Lovochemie, a.s.
21. Lučební závody, a.s.
22. PARAMO, a.s.
23. PENTA - Ing. Petr Švec
24. PLIVA-Lachema, a.s.
25. PRECHEZA, a.s.
26. RADKA, spol. s r.o.
27. SIAD Czech spol. s r.o.
28. SPOLANA, a.s.
29. Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.
30. Synthesia, a.s.
31. UNIPETROL, a.s.

Seznam podniků, které zprávu environmentálního reportingu nezveřejňují

1. ALCHIMICA
2. AQUA
3. AUSTIS, a.s.
4. Building Plast, s.r.o.
5. BOCHEMIE, s.r.o.
6. Brenntag ČR, s.r.o.
7. CHEMAP, spol. s r.o.
8. CHEMOPETROL, a.s.
9. CHEMOPHARMA, a.s.
10. ČEPRO, a.s.
11. Draslovka – Lučební závody
12. EKORA, s.r.o.
13. Fosfa, a.s.
14. Krátoška Chemin spol. s r.o.
15. Linde Gas, a.s.
16. Messer Technogas, s.r.o.
17. MG Odra Gas, spol. s r.o.
18. Nátěrové hmoty, s.r.o.
19. NCH Czechoslovakia
20. NORCO, spol. s r.o.
21. Primalex, a.s.
22. PROXIM, spol. s r.o.
23. QUALICHEM, spol. s r.o.
24. Reichhold CZ, s.r.o.
25. SAFINA, a.s.
26. SEVEROCHEMA
27. Sindat, spol. s r.o.
28. Solné mlýny, a.s.
29. TELURIA, spol. s r.o.
30. UNIPETROL RAFINÉRIE

31. VELVANA, a.s.

32. Zentiva, a.s.

**Pardubice
6.3.2008**

Vážený pane řediteli (ředitelko),

v rámci zpracování mé diplomové práce na téma „Využívání environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu“ provádím výzkum, který by měl zmapovat současný stav environmentálních zpráv v podnicích chemického průmyslu v České republice. Jedná se o jednoduché šetření rozsahu, struktury, využívání environmentálních indikátorů a dalších vlastností tohoto dokumentu.

Při řešení tohoto úkolu budu hodnotit jednotlivé environmentální zprávy podniků chemického průmyslu v České republice. Proto se na Vás obracím s prosbou o zaslání Vaší poslední environmentální zprávy, neboť ji neuvádíte na internetových stránkách. Prosím o její zaslání na níže uvedenou adresu.

V případě Vašeho zájmu Vám ráda poskytnu výsledky řešení úkolu.

Děkuji za Vaši pozornost.

Petra Šaročová
Katedra Ekonomiky a managementu chemického a potravinářského průmyslu
Fakulta chemicko-technologická
Univerzita Pardubice
e-mail: petra.sarochova@student.upce.cz

Environmentální zprávu zašlete prosím na adresu: petra.sarochova@student.upce.cz

Nebo na korespondenční adresu:

Petra Šaročová, KEMCH, FCHT, Univerzita Pardubice, Studentská 84, 532 10 Pardubice